

Kuch – bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2021-yil 28-iyul, chorshanba № 30 (9355)

Xalq ziyolilari gazetasi

MILLIY O'QUV DASTURI: TAHLILLAR VA TAKLIFLAR

yoхуд yomg'irdan qochib, do'lga tutildikmi?

2-8-betlar

Dars ham o'taylik!!!

Bolaga huquqiy tarbiyani kim beradi?

10-bet

O'qituvchilarni rag'batlantirish mezonni tadbirbozlikka asoslanmasin!

4-bet

Nega folklarga qiziqish susayib bormoqda?

12-bet

Yigitlarimiz zo'r o'ynadi

24-iyul kuni Rossiyaning Sochi shahrida davom etayotgan shaxmat bo'yicha Jahon kubogi musobaqasida so'nggi vakilimiz Nodirbek Abdusattorov uchun 1/16 final bosqichi oxirgi bosqich bo'ldi. Tay-breykda raqibi ustunlik qildi.

23-iyul kuni Javohir Sindorov ham 4-bosqichda kurashni to'xtatgan edi. Ammo yigitlarimiz O'zbekiston shaxmati tarixida yangi sahifa ochib bo'lishdi. O'zbek shaxmatchilari shu kunga dovur Jahon kubogi 1/16 bosqichiga chiqishmagan edi. Bu ishini hali maktab o'quvchisi bo'lgan qorako'zlar — nodir iste'dod sohibi Nodirbek va o'z b e g i m m i n g j a v o h i r i J a v o h i r u d d a l a d i ! Y a n a — m u s o b a q a n i n g 7 - r a q a m l i , F I D E r e y t i n g j a d v a l i d a 8 - o ' r i n d a b o ' l g a n A n i s h G i r i n i N o d i r b e k A b d u s a t t o r o v , 8 - r a q a m l i , F I D E r e y t i n g j a d v a l i d a 12 - o ' r i n d a t u r g a n A l i r e z a F e r u z j a n i J a v o h i r S i n d o r o v , 9 - r a q a m l i , F I D E r e y t i n g j a d v a l i d a 13 - o ' r i n n i e g a l l a b t u r g a n L e n y e r D o m i n g e s P e r e s n i J a h o n g i r V o h i d o v m u s o b a q a d a n c h i q a r i b y u b o r i b , o ' z i g a x o s s e n s a t s i y a k o ' t a r i s h d i ! C h u n k i N o d i r b e k n i n g r e y t i n g i G i r i n i k i d a n 142, J a v o h i r m i n g r e y t i n g i F e r u z j a n i k i d a n 201, J a h o n g i r n i n g r e y t i n g i D o m i n g e s P e r e s n i k i d a n 224 b a l l k a m e d i !

O'zbek shaxmatining oltin avlodi, Jahon kubogi ishtirokchilari — Nodirbek Abdusattorov, Javohir Sindorov, Nodirbek Yoqubboyev, Shamsiddin Vohidov va Jahongir Vohidov keyingi xalqaro musobaqalarda, jumladan keyingi yili bo'ladigan Jahon shaxmat olimpiadasida yuksak natijalarga erishishiga ishonamiz!

Yigitlar! 1992-yili erishilgan natijani yaxshilash vaqti keldi. Biz sizga ishonamiz!

Dolzarb mavzu

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 21-oktabrdagi "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqei tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni ijrosini ta'minlash maqsadida "2020–2030-yillarda o'zbek tilini rivojlantirish hamda til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi" qabul qilindi. Bu mamlakatimizda davlat tili to'g'risidagi qonunchilikni takomillashtirish va o'zbek tilining xalqimiz ijtimoiy-iqtisodiy hayotidagi va xalqaro miqyosdagi obro'-e'tiborini oshirishga xizmat qiladi.

Respublikamiz uzluksiz ta'lim tizimida umumiy o'rta ta'lim asosiy tayanch bosqich bo'lib, bu bosqichda o'zbek tilidan o'quvchilarga kundalik ijtimoiy hayotda davlat tilida og'zaki va yozma muloqot olib bora olishlariga qaratilgan tayanch bilimlar beriladi va o'qitishning kommunikativ-nutqiy tamoyili asosida o'quvchilarda o'zbek tili bo'yicha egallangan bilim va ko'nikmalarni muloqot faoliyati jarayonida qo'llash malakasi shakllantiriladi. Ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda tahsil oluvchi turli millat vakillariga esa o'zbek tilini o'qitish bilan bir qatorda o'zbek xalq og'zaki ijodi, zamonaviy va mumtoz adabiyoti namunalari bilan tanishtirib boriladi. Shu maqsadda ushbu maktablarda adabiy o'qish darslari uchun qo'shimcha soatlar ajratilgani ham nihoyatda to'g'ri qaror bo'ldi. Bugungi kunda ta'limning eng asosiy tayanch bo'g'ini hisoblanuvchi umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun Milliy o'quv dasturi ishlab chiqilayotgan va "Milliy o'quv dasturi" deb nomlanishining o'zi bizga katta umidlar baxsh etmoqda. Shuningdek, o'zbek tilini o'qitish metodikasini tubdan isloh qilish, ayniqsa mamlakatimiz hududida istiqomat qiluvchi barcha millatlar va elatlarga o'zbek tilini intensiv o'rgatishni ta'minlaydigan zamonaviy darsliklar yaratish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biriga aylanadi.

Ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar, ayniqsa o'qituvchi obro'sini ko'tarishga qaratilgan sa'y-harakatlar va hukumatimiz tomonidan yaratilayotgan imkoniyatlardan juda xursandmiz. Biroq tan olish kerakki, ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan o'quv-uslubiy dasturlar va darsliklar saviyasiga ham bog'liq. Xususan, respublikamizda keyingi yillarda til savodxonligi va nutq madaniyatining keskin pasayib ketganligi, nafaqat og'zaki, hatto yozma nutqda ham o'zbek adabiy tili me'yorlariga amal qilinmayotganligi, husnixatga umuman e'tibor qaratilmayotganligi, o'quv dasturlaridan insho, bayon, diktant kabi yozma ish turlarining deyarli chiqib ketganligi, darsliklarda faqat tayyor matn ustida ishlash va matn yaratish topshiriqlari berilayotganligining mevasi emasmi?! Yakuniy nazorat ishlarining test shakliga o'tkazilishi o'quvchilarni ijodiy fikrlash, bog'lantirishli nutq tuzish, savodli va chiroyli yozish ko'nikma-malakalarini egallashga bo'lgan intilishlarini umuman yo'qqa chiqardi. Bugungi kunda umumta'lim maktablari bitiruvchilariga qaraganda, ularning 50–60 yoshli buvi-buvalari savodliroq va chiroyliroq yozadilar.

Shu bois, yangilanayotgan o'quv dasturlariga katta umid bilan qaralmoqda. Milliy o'quv dasturlari saytlarga qo'yilishi bilan uning mazmuni va uslubiy yo'nalishi bilan tanishib chiqishga harakat qilindi.

"Oqtosh" sanatoriyida dam olayotgan bir guruh maorif xodimlari, til va adabiyot o'qituvchilari va o'z farzandlarining yaxshi ta'lim olishi tarafdori bo'lgan ota-onalar shu masala ustida suhbatlashib qolishdi. Oromgohning salqin ayvonchasida o'zaro fikrlashishdan boshlangan davra suhbatlari tobora kengayib, aytish joiz bo'lsa, ilmiy-amaliy seminar tusini oldi. Tasodifiy uchrashib qolgan ushbu jamoa tarkibida 40 yildan ortiq pedagogik tajribaga ega bo'lgan maorif xodimlari, o'zbek tili o'qituvchilari, olimlar, o'z farzandining taqdiriga befarq bo'lmagan ota-onalar, o'quvchilar bor edi. Ular bir maqsad uchun birlashib, ikki kun davomida ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun "O'zbek tili" fanidan tuzilgan Milliy o'quv dasturini o'rgandilar va bandma-band tahlil qildilar.

Suhbatning avvali ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar va o'rta maxsus ta'lim bo'g'inlarida davlat tilining o'qitilishi, amaldagi "O'zbek tili" dasturlari va darsliklaridagi mavjud kamchiliklar, ularni yaxshilashga qaratilgan taklif va tavsiyalardan boshlandi. Farzandlarini rus maktabida o'qitayotgan ota-onalar shu maktablar uchun yozilgan darsliklardagi matnlarda kam qo'llanadigan so'zlarning ko'p uchrashi, bolalar yoshiga mos she'rlarning kamligi, qo'yilgan topshiriqlarning murakkabligi kabi kamchiliklarni sanay ketdilar. Suhbatimizga quloq tutib turgan bir guruh yoshlar esa maktabda o'qib yurgan vaqtlarida o'zbek tili fani ular uchun eng oson fan hisoblanganligi, faqat qoidalarini o'zlashtirishda biroq qiyinchilik sezishganligini, o'zbek tili o'qituvchisi ko'p vaqtini shu sinfda o'qiydigan boshqa millat vakillari bilan (ular atigi 4 ta ekan) alohida shug'ullanishga sarflaganligi tufayli ular yangi bilimlar o'lolmaganliklarini aytishdi. Biroq, Uchtepa tumanidagi 107-maktabning sobiq o'quvchisi Di-yora Shotursunovning fikricha, asosiy qiyinchilik kollejga kirgandan so'ng boshlanibdi va u buni shunday izohladi:

— Men o'zbek tilining o'z tuzilishi, orfoepik va orfografik me'yorlari bor ekanligini kollejga kirganimdan so'ng bildim va ularni o'zlashtirish uchun rosa qiynaldim. Agar maktabda bu fanni o'quvchilarning tilni bilish darajasiga qarab tabaqalashtirib o'qitishganda, shuncha vaqtinni besamar o'tkazma-

Milliy o'quv dasturi: yoxud yomg'irdan qochib,

gan va ayni kunlarda bunchalik qiynalmagan bo'lardim.

Ushbu fikr-mulohazalar yig'ilganlarni yangi dasturda bu kamchiliklar qanday yechim topdi, bolalarimiz oson va qulay yo'l bilan o'zbek tilini egallashlari uchun qanday o'zgarishlar joriy etildi, degan savollar girdobiga tortdi va yangi dastur loyihasini sinchiklab o'rganishni boshlashdi. Endi esa dastur mazmuni bilan tanishganlar fikri bilan tanishib:

Ma'rifat ABDURAHIMOVA, Yangiyo'l shahridagi nafaqadagi pedagog:

— 42 yillik ish tajribamga tayanib ayta olamanki, dastur bunday tuzilmaydi. Unda na soatda, na mavzularda aniqlik bor. O'zbek tili – bu alohida fan. Boshqa fanlar kabi uning ham o'z tuzilishi, me'yorlari bor. Bu dasturni o'qigan kishi o'zbek tili haqida mutlaqo tasavvurga ega bo'lmaydi. Hamma narsa aralash-quralash berib tashlangan. Keyingi mavzuning avvalgi mavzu bilan qanday bog'liqligi bor, nima asosda shu ketma-ketlikda berilgan, qaysi ma'lumot yangi berilyapti, qaysinisi takror berilyapti, mutlaqo tushunarsiz. 2-, 3-sinflarga berilgan mavzu aynan shu shaklda 7-, 8- hatto 10-sinflarda ham berilyapti. Qanday qilib bu holatda bolalarning bilimni kengaytirish mumkin?

Bu yerda maktab bitiruvchilarining gaplarini eshitib turib, o'zim rahbarlik qilgan maktabda ham rus guruhlarida turli millat vakillari o'qishlari, ular orasida turkiy tili millatlar va o'zbek millati vakillari ko'p bo'lishi yodimga tushdi. Endi o'ylab qaragam, o'zbek tili darslarini o'quvchilarning til tajribasiga ko'ra turkiy zamon va rusiy zamon guruhlariga ajratib, har biri uchun mos tarzda tashkil etish kerak ekan.

Feruza KARIMOVA, Uchtepa tumanidagi "Orom" bog'cha-maktabi metodbirlashmasi raisi, 27 yillik pedagogik stajga ega o'zbek tili fani o'qituvchisi:

— O'zbek tilidan Milliy o'quv dasturi nutqiy mavzular galereyasidan iborat bo'libdi, xolos. Dasturda har bir mavzuda qanday nutqiy mavzu o'tilishi va unda qaysi grammatik vositani qo'llashga oid ma'lumot berilishi kerak. Shundan kelib chiqib, har bir mavzuda leksik va grammatik minimum berilishi kerak. Avvalgi dasturda har holda nutqiy mavzu ham, grammatik mavzu ham ma'lum bir uzviylikda, osondan qiyinga qarab boradigan bosqichli ketma-ketlikda berilgan, har bir mavzuda berilgan leksik-grammatik material adabiy o'qish materiallari vositasida mustahkamlanib borilishi aniq ko'rsatilgan edi. Maktabda metod birlashma yig'ilishlarida rus guruhlarida dars beruvchi o'zbek tili o'qituvchilari darsliklarda berilgan matnlar va she'rlarda qiyin so'zlar, o'tilmagan grammatik konstruksiyalar ko'p uchrashi, ularni o'quvchilarga tarjima qilib tushuntir-

ishda qiyinchiliklar mavjudligi, matn yaratish topshirig'i quyi sinflar uchun juda og'irligi haqida e'tirozli fikrlarni bildirar edilar. O'zbek tili darslariga o'quvchining yoshiga mos tarzda diktantning lug'at diktanti, saylanma diktant, ijodiy diktant kabi turlarini, bayon yozishni kiritish kerakligini qayta-qayta uqtirar edilar.

Yangi dasturga grammatika umuman kiritilmaganligi meni hayratda qoldiryapti. O'quvchi grammatik shakllar va vositalarni o'zlashtirmasa, so'zlarni to'g'ri yoki noto'g'ri bog'layotganini qayerdan biladi? Ajablanarlisi, dasturda, hatto o'zbek tilida so'zlarni bog'lashning asosiy vositasi bo'lgan kelishiklar haqida umuman ma'lumot berilmagan. Tushum kelishigining qo'shimchasi *-ni* dasturga kiritilmagan, o'quvchi qachon *-ni*, qachon *-ning* qo'shimchasini qo'llashni bilishi va xatosiz yozishi uchun ularni farqlashga doir ma'lumotga ega bo'lishi kerak. *-ga* jo'nalish kelishigi qo'shimchasining *-ka*, *-qa* variantlari bor, ularni nutqda to'g'ri qo'llashning o'z orfoepik va orfografik me'yorlari mavjud. Dasturda bu variantlar ham mutlaqo berilmagan. Ularni murakkab deb dasturga kiritilmaganini bilan nutqdan chiqib ketmaydi-ku?

Har bir fanning o'z tuzilishi, shunga mos mavzulari bo'ladi. Grammatika tilning tuzilishini, tilni nutqda qo'llash vositalarini o'rgatadi. Shunday ekan, til o'qitishda, albatta, uning grammatikasini ham berish shart. Faqat uni murakkab nazariy tarzda emas, oson tushuniladigan usulda berish kerak. Albatta, grammatik vositalar muayyan izchillikda berilishi ham kerak. Umuman, tuzuvchilar ushbu Milliy o'quv dasturini "Milliy dastur" deganda nimani nazarda tutishgan? Uning nimasi milliy? "Milliy" deb atalgan ushbu dasturda o'zbek tilining, hatto milliy strukturasi ham aks etmagan. Dastur matnida doktor (shifokor o'rniga), xobbi (qiziqish o'rniga), fantastika, mnemotexnika, kriptografiya, numizmatika kabi ko'plab chet tili so'zlarining, faktologik matn kabi tushunarsiz atamalarning qo'llanganini qanday izohlash mumkin? Nazarimda, tuzuvchilar o'zbek tili emas, chet tili bo'yicha mutaxassis va ular chet tillari targ'ibotchilari. Dastur chet tillar, asosan, ingliz tili qolipidan olib tuzilgan, to'g'rirog'i, chet tili dasturlaridan ko'chirib olingan. Buni ona tilimizga nisbatan xoinlik deb hisoblayman.

Maqsuda MUHAMEDOVA, nafaqadagi pedagog:

— Biz maktabda o'qigan vaqtimizda rus tili grammatikasini yaxshi o'qitishgan edi. Endi o'ylasam, juda to'g'ri qilishgan ekan, chunki haligacha rus tilida savodli yozamiz va gapiramiz.

Yangi dasturni tuzuvchilar fanlararo aloqa degan tushunchaning mazmun-mohiyatini yaxshi tushunmagan

tahlillar va takliflar

do'lga tutildikmi?

ko'rinadilar. Kimyo fani bilan fanlararo aloqa kimyoning mavzularini, fizika yoki matematika bilan fanlararo aloqa ushbu fanlar mavzularini til darsida o'tish degani emas-ku? Dasturdagi "Kislorod O₂", "1+1=3", "360 gradus" kabi mavzularni til darsida o'tilishi o'qituvchilar tomonidan qanday qabul qilinarkin? Bu mantiqsizlik emasmi?

Bizningcha, dasturni mutlaqo tajribasiz, ta'lim sohasida kam yil ishlaganlar tuzishgan, to'g'rirog'i, dastur chet tili dasturlaridan no'noq tarjima qilingan.

Mashhura SULTONOVA, Uch-tepa tumanidagi 38-maktabning o'zbek tili fani o'qituvchisi:

— Har bir fanni o'qitishning asosiy tamoyili osondan qiyinga, oddiydan murakkabga tomon borish hisoblanadi, biroq o'zbek tili fanidan tuzilgan ushbu Milliy dasturda bu tamoyilga mutlaqo rioya qilinmaganligi meni ajablantirdi. Har bir sinf dasturi 3 bo'limga bo'lib berilgan, biroq bu 4 chorak bo'yicha taqsimotga to'g'ri kelmaydi. Har bir bo'limda mavzularning ichki bo'linishi bir mavzu uchun kamida 8-10 soat ajratilishiga olib kelganki, grammatikasi, adabiy o'qishi bo'lmasa, o'qituvchi bitta nutqiy mavzu bo'yicha 8-10 soat nimani o'tadi? Boz ustiga, yangi mavzudagi ko'p ma'lumotlar pastki sinflarda qayta-qayta berilgan.

Nilufar MIRSOATOVA, Yangiyo'l shahridagi 45-maktabning oliy toifali o'qituvchisi:

— 29 yildan beri ta'lim rus tilida olib boriladigan boshang'ich sinflarda dars beraman. Bir narsaga juda ajablaman: nega respublikamizning davlat tili 2-sinfdan o'qitilishi kerak? Chet tillarini o'qitishni 1-sinfdan qilishning imkoni bo'ldi-ku? Nega buni o'zbek tiliga nisbatan qo'llash mumkin emas. Taajjublantiradigan yana bir narsa, nega bizning darsliklarimiz chet tili fanlaridagi kabi emas? Tajriba o'rganish maqsadida chet tili darslarini ko'p kuzataman. Biz ham o'zbek tili fanini 1-sinfdan o'yin tarzida, qo'shiqlar bilan tashkil qilishimiz mumkin-ku? O'zbek tili darsliklariga bolalarbop she'rlar, mavzularga mos qo'shiqlar kiritilsa, darslarimiz jonli, qiziqarli bo'lsa bolalarimiz o'zbek tilini o'rganishga qiziqishi ortgan bo'lar edi.

Darsliklarda maqollar juda ko'p berilgan. Maqol aslida mazmuni jihatdan nihoyatda murakkab, uning tag ma'nosini tushunish boshqa munit vakillari uchun ancha qiyin, uni har doim ham tarjima qilib bo'lmaydi. Shuning uchun boshlang'ich sinflar darsliklariga maqollardan ko'ra, ertaklarni ko'proq kiritish kerak.

Rus guruhlarida turli millatlar vakillari ta'lim olishgani uchun, mening nazarimda, o'zbek tili darslarini o'quvchilarning qaysi tilni bilishi, ya'ni til tajribasi asosida (masalan, rusiyazon va turkiyazon kabi) guruhlariga ajratib

tashkil qilish kerak. Darsliklar o'quv materiallariga boy bo'lsa, o'qituvchi guruhga moslarini tanlab dars berishi oson bo'ladi. Buning uchun o'qituvchilar uchun metodik qo'llanmalar kerak bo'ladi. Biroq o'zbek tili o'qituvchilari uchun yaratilgan o'qituvchi kitoblari shu darajada oz chop etiladiki, hatto maktabga bir dona yo yetib keladi yoki u ham yo'q. Metodik qo'llanmalar har bir o'qituvchining qo'lga yetib borishi va o'qituvchini izlanishga, ijodkorlikka undaydigan asosiy ish kitobiga aylanishi kerak.

Bizni o'ylantirib qo'ygan ushbu savollarga javob topish uchun 50 yildan beri o'zbek tili ta'limi sohasida fidokorlik bilan mehnat qilib kelayotgan **pedagogika fanlari doktori, professor Xadicha MUXITDINOVA**ga yuzlandik:

— O'quv dasturi ta'lim qaysi yo'nalishda ketishini belgilab beradigan, muayyan fan mazmunini ta'lim bosqichlari, umumta'lim sinflar kesimida uzviylik va uzluksizlikda taqsimlangan tarzda yoritilishini belgilab beradigan me'yoriy hujjat sanaladi. Shundan kelib chiqib, umumiy o'rta ta'lim bo'g'ini hisoblanuvchi ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun o'zbek tili fani bo'yicha tuziladigan o'quv dasturi mazmun-mohiyati bilan o'zidan avvalgi maktabgacha ta'limning davomi bo'lishi va ayni vaqtda o'zidan keyingi ta'lim bosqichlari uchun tayanch bo'lishi kerak. Bugungi kungacha o'zbek tili fanidan tuzilgan o'quv dasturlarida ta'limning kommunikativ-nutqiy yo'nalishiga mos ravishda kompetensiyaviy yondashuv asosida yildan yilga takomillashtirib kelindi. Ta'lim bosqichlari uchun mavzularni taqsimlashda takrorlar, qaytariqlar bo'lmasligiga, bilimlarning osondan murakkabga qarab qanday o'stirib borishga jiddiy e'tibor qaratildi.

Bugungi kunda uzluksiz ta'lim tizimida o'tkazilgan muhim islohotlar, xususan, bu maktabgacha ta'limni uzluksiz ta'limning birlamchi bo'g'ingiga aylantirilgani va bolalarga ta'lim berishni bog'cha yoshidan boshlab yo'lga qo'yilgani, albatta, o'quv dasturlarini yana qayta ko'rib chiqishni va tubdan yangilashni taqozo etadi. Ta'limni bolalarga kichik yoshidan boshlab juda katta samara beradi va buni buyuk ajdodlarimiz misolida ko'rishimiz mumkin. Ushbu nihoyatda to'g'ri qaror tufayli bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarga tillarni ilk bosqichdan o'qitish boshlab yuborildi, rus guruhlarida o'zbek tilini o'rgatish bo'yicha maxsus "Ilk qadam" dasturi ham tuzildi. Uzviylik va uzluksizlik talablariga ko'ra ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda o'zbek tilini 1-sinfdan boshlab o'qitilishini yo'lga qo'yish talab etiladi. Biroq bugungi kunda chet tillarini o'rgatish 1-sinfdan boshlangani holda, respublikamizning davlat

tilini 2-sinfdan boshlashning o'zi jiddiy xato bo'lsa, ikkinchi tomondan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'zbek tili maxsus dastur asosida o'rgatilsa-da, o'zbek tilini o'qitishni 2-sinfdan boshlash uzluksizlik va uzviylik tamoyillariga mutlaqo ziddir. Milliy o'quv dasturi, avvalo, ushbu islohotni amalga oshirishi kerak.

Bu o'rinda shuni ham qayd etib o'tish kerakki, maktab ta'limida chet tillarini o'qitish 1-sinfdan, ammo yozish amali esa 2-sinfdan boshlanadi. Natijada 2-sinfda lotin yozuvining 2 xil varianti (lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi va ingliz tili alifbosi) o'rgatiladi. Lotin yozuvining 2 xil shakli uchun yarim yil vaqt berilishi, ya'ni ingliz va o'zbek orfografik qoidalarni bir vaqtda o'rganish natijasida o'quvchilar ushbu me'yoriy qoidalarni aralashirib qo'llashga, bu esa yozma savodxonlikning keskin pasayib ketishiga, husnixatga mutlaqo e'tibor bermaslikka olib kelmoqda. Biz o'zbek tilini o'qitishda 1-sinfning 1-yarmida faqat og'zaki nutq ustida ishlash bilan boshlashni, ya'ni o'quvchilarda avval to'g'ri talaffuz me'yorlarini shakllantirish va lug'at boyligini o'stirishni; 1-sinfning 2-yarmidan boshlab esa yozuvni o'rgatishni boshlashni taklif etamiz. Natijada, ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar o'quvchilariga har bir yozuv ko'nikmasini puxta egallab olishlari uchun yarim yildan vaqt beriladi.

Milliy o'quv dasturida e'tibor qaratilishi kerak bo'lgan ikkinchi asosiy masala, ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda o'zbek tili fani mamlakatimizda yashovchi turli millatlar vakillariga xorijiy til sifatida emas, til muhitida o'qitiladi. O'quvchilarning ko'pchiligi turkiyazon, ko'pchiligi o'zbek. Shu jihatdan dastur tuzuvchilari tanlagan yondashuv — o'zbek tilini xorijiy til sifatida chet tili kabi o'qitish ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun aslo mos emas. Dastur o'quvchilarda nutqiy va lingvistik kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilishi kerak va beriladigan fanga oid ma'lumotlar takror va qaytariqlarsiz osondan qiyinga tomon uzviylik va uzluksizlikda o'stirib borilishi kerak. Afsuski, tavsiya qilinayotgan Milliy o'quv dasturida uzviylik va uzluksizlikka mutlaqo e'tibor qaratilmagan,

unda o'zbek tilida savodli gapirish va yozish malakasini shakllantirish uchun zarur bo'ladigan vositalar o'quvchilar yoshiga mos holda uzviylik va uzluksizlikda berilmaganligi oqibatida takror va qaytariqlar ko'payib ketgan, ko'plab kerakli ma'lumotlar tushib qolgan, dastur o'quvchi berilayotgan vositalarni tushunib qo'llashi va o'z xatosini o'zi tuzata olishiga yo'naltirilmagan. Aslida, hozirgi kunda bajarishimiz kerak bo'lgan asosiy ishimiz ta'lim metodini yangilash, o'zbek tilidan beriladigan nutqiy va lingvistik materiallarni bir-biriga singdirgan holda oson yo'l bilan o'rgatishning zamonaviy metodikasini ishlab chiqish edi.

Ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda o'zbek tilini o'qitishda ham nutqiy, ham grammatik materiallar uzviyligi ta'minlanishi shart. Bunda adabiy o'qish materiallarining amaliy ahamiyati nihoyatda katta bo'lib, ular orqali o'quvchilar ham til vositalarining nutqda qo'llanishini o'rganadi, ham o'z lug'at boyligini oshirib boradi, ayni vaqtda o'zbek adabiyoti namunalarini va taniqli namoyandalarni bilan tanishib boradi. DTS talablarida ham o'zga tillar vakillarini o'zbek adabiyotini no-dir namunalarini bilan tanishtirib borish orqali ular milliy qadriyatlarimizga hurmat hissini uyg'otish, ona tilimizga qiziqishini oshirib borish belgilab qo'yilgan. Ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda 80-90 foizga yaqin o'quvchilarning o'zbeklar ekanligi e'tiborga olinsa, bu farzandlarimizni milliy qadriyatlarimizni bilmay ulg'ayishlarining oldini olishga juda katta yordam beradi. Biroq Milliy o'quv dasturiga adabiy o'qish materiallari mutlaqo kiritilmaganligi o'quvchilarni o'zbek adabiy tili nodir namunalarini bilan tizimli ravishda tanishtirilmasligiga va ushbu qadriyatlar singdirilmasligiga olib keladi.

Aytilgan mulohazalar, o'zbek tili fanidan Milliy o'quv dasturi hali ancha ishlanishi, keng jamoatchilik tomonidan yanada ko'proq tahlil qilinishi, bildirilgan barcha talab va takliflar e'tiborga olingan holda pishiq-puxta tuzilishi zarurligini ko'rsatmoqda. Farzandlarimiz taqdiri, millatimiz kelajagi, ona tilimizning qadri va nufuzi uchun har birimiz mas'ul ekanligimizni unutmang.

Zilola MADATOVA tayyorladi.

O'qituvchi minbari

O'qituvchini rag'batlantirish mezonini tadbirbozlikka asoslanmasin!

Vazirlar Mahkamasining "Umumiy o'rta ta'lim muassasalarining o'rta ko'rsatgan xodimlarini moddiy rag'batlantirish tartibini takomillashtirish to'g'risida"gi 823-son qaroriga muvofiq o'qituvchilarning kasbiy mahorati, ma'naviy-axloqiy, tarbiyaviy va sinfdan tashqari ishlariga qarab bazaviy tarif stavkalariga har oylik ustamalni belgilash mezonlari yuzasidan ayrim mulohazalarimni bildirmoqchiman.

Baholash mezonini 9 banddan (2- va 3-band mazmunan bir bo'lib, yuqori va boshlang'ich sinf uchun ajratilgan) iborat. Bandlarni mazmuniga ko'ra 4 qismga ajratish mumkin. Birinchisi, bevosita ta'lim mazmuniga tegishli, 1-, 4-bandga jami 25 ball ajratilgan. Ikkinchisi, ya'ni tadbirlarni tashkil qilishga tegishli 2-, 3-, 8-bandlarga jami 45 ball ajratilgan. Uchinchisi, ish staji, malaka oshirganligi va sinf rahbari faoliyatiga tegishli, 5-, 6-, 7-bandlarga jami 25 ball ajratilgan. To'rtinchisi, o'quvchilar va Kuzatuv kengashi a'zolari fikri bilan baholash mezoniga tegishli, 9-bandga jami 10 ball ajratilgan.

O'qituvchi faoliyatining asosiy mazmun-mohiyati, uning faoliyatining sifat ko'rsatkichi 1-banddagi mezon o'qituvchi dars o'tayotgan sinflardagi o'quvchilarning choraklik o'rta baholari o'zlashtirishning sifat ("4" va "5" baho) ko'rsatkichi asosida baholanadi. Bu mezon bo'yicha "Sifat ko'rsatkichi umumiy o'quvchilar sonining 86 foizi va undan yuqori, shu jumladan, murakkab fanlar (ona tili, rus tili, chet tili, matemati-

ka, fizika, kimyo, biologiya) yo'nalishlarida 81 foizdan yuqorini tashkil etganda" 5 ball qo'yiladi.

Endi e'tiboringizga tanlov va boshqa tadbirlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining ishtirokidagi mezonni — "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining maktab miqyosidagi tanlov va boshqa tadbirlardagi ishtiroki natijalari asosida baholanadi" deyilgan 3-bandni keltiramiz. Maktab miqyosidagi tanlov va boshqa tadbirlarda qatnashgan o'quvchilari uchun to'plashi mumkin bo'lgan maksimal ballning 55–70 foizgacha 10 ball, 71–85 foizgacha 20 ball, 86–100 ballgacha 30 ball qo'yilishi belgilangan.

O'qituvchining bir o'quv yilida 30–40 nafar o'quvchisi bo'lgan sinfdan o'rta sifat ko'rsatkichi 86 foizdan oshirishga erishsa 5 ball, tadbirda o'quvchisi (qancha o'quvchi soni qatnashishi belgilanmagan) 86 foizdan yuqori ball to'plasa 30 ball beriladi.

O'qituvchilarni rag'batlantirishning bu mezonlari qanday oqibatlariga olib keladi? Birinchi navbatda maktablarda tadbirbozlik rivojlanishiga, ta'lim sifatining

yanada pasayib ketishiga olib keladi. O'qituvchi sinfdan o'quvchilar bilimini oshirishga, sifat ko'rsatkichini yaxshilashga harakat qilishdan ko'ra, o'quvchilarni maktab miqyosidagi tashkil etiladigan tadbirlarda ishtirok etishiga e'tibor berishni boshlaydi. Sinfdan o'quvchilarning o'rta sifat ko'rsatkichi pasaysa, ballni tadbirlar orqali to'ldirishga harakat qilinadi. Dars uchun vaqt ajratmasdan, tadbirlarga tayyorgarlik ko'rishga vaqt ajratiladi. Tadbirlarni tayyorlaydigan mutaxassislarni qo'shimcha mablag' hisobiga (ota-onalar mablag'i hisobidan) o'quvchilarni tayyorlashga jalb qilishga harakat boshlanadi. Uchinchi Renessansga tadbirbozlik bilan erishib bo'lmaydi. Maktab boshqaruvidagi amaldagi tartiblar ham o'zgaradi. Yaxshi o'qituvchi bilimi, kasbiy mahorati bilan emas, tashkilotchilik qobiliyati bilan baholanishiga olib keladi. Xavotirlar hozircha shunday...

Umumta'lim muassasalaridagi o'qituvchilarning kasbiy mahorati, ma'naviy-axloqiy, tarbiyaviy va sinfdan tashqari ishlariga qarab bazaviy tarif stavkalariga har oylik ustamalni belgilash mezonlarini qat'iy qayta ko'rib chiqish lozim deb o'ylayman. Siz nima deysiz?

Oysara USANOVA,
Filogiya fanlariga ixtisoslashgan
davlat umumta'lim maktabining boshlang'ich
sinf o'qituvchisi

Imlo savodxonligi yuzasidan test

1. Imlo qoidasi asosida yozilgan so'zlarni belgilang.

- A) margumush
- B) tuturiq
- C) taaluqli
- D) rejissyor

2. Bosh harflar imlosi buzilgan qatorni toping.

- A) Jahon tinchlik kengashi
- B) Tilshunoslik instituti
- C) Tosh DTU
- D) Yer Quyosh atrofida, Oy yer atrofida aylanadi

3. Noto'g'ri yozilgan so'zlar qatorini toping.

- A) qasddan
- B) xurillamoq
- C) raxit
- D) narvon

4. Imloviy xato yozilgan so'zlarni toping.

- A) budjet, birpast
- B) huzur-halovat, xo'plamoq
- C) xusnbuzar, hovliqmoq
- D) hushyor, hoynahoy

5. Qaysi so'z imlo qoidasiga ko'ra xato yozilgan?

- A) hayhot B) hatti-harakat
- C) xushhol D) xohlovchi

6. Qaysi qatoridagi so'zlarning bo'sh o'rinlari h harfi bilan yozilishi kerak?

- A) i..los, mi..., i.cham
- B) i..roj, i.tiyor
- C) de.qon, e...rom
- D) i..tiro, i.tilof

7. Teatr, tank, soldat so'zlari imlo qoidalarining qaysi biriga asoslanib yozilgan?

- A) morfologik yozuv

- B) fonetik va shakli yozuv
- C) fonetik yozuv
- D) shakli yozuv

8. Qaysi qatoridagi so'zlar (-) bilan yoziladi?

- A) bodom / qovoq, to'q/ qizil, kecha/ kunduz
- B) orom/ baxsh, qiyma/ taxta, ur/ to'qmoq
- C) uyma/uy, kiyim/ kechak, dam/ badam
- D) gul/ chechak, bordi/ keldi, och/ sarqiq

9. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlarni aniqlang.

- A) axmoq B) barxam C) harfina harf D) olibsotar

10. Imlo qoidasi asosida to'g'ri yozilgan so'zlarni belgilang.

- A) drammaturgiya
- B) suvratxona
- C) senariy
- D) jonzod

11. Bosh harflar imlosi asosida yozilgan so'zlarni belgilang

- A. Markaziy Osiyo, Yetim masjid
- B. Davlat Test markazi, Mudofaa vazirligi
- C. O'zbekiston Respublikasi, Yevropa ittifoqi kengashi
- D. "Sharq" nashriyat-matbaa konserni, Yetimmasjid

12. To'g'ri yozilgan so'zlar qatorini ko'rsating.

- 1) uchuriq, gurulla 2) shovulla, parvosi 3) obro'yi, mavzusi
- A) 1,2,3 B) 2,3 C) 1,2 D) 1,3

13. Qaysi so'z to'g'ri yozilgan.

- A) barkka B) kesdir

- C) ko'nig'gach D) og'gan
- 14. Imloviy jihatda to'g'ri yozilgan so'zlar qatorini ko'rsating.
- A) aftobus, tafsif
- B) jaxon, tatqiqot
- C) avtomat, iztirob
- D) aftomobil, kareys
- 15. Qaysi qatoridagi barcha so'zlarda nuqtalar o'rnida f harfi qo'yiladi?
- A) a...tol, a...gor, ta...silot
- B) a...zal, a...g'on, ta...fiq
- C) a...sun, sa...sata, ta...tish
- D) a...sona, sha...qat, ta...siflamoq
- 16. Quyida berilganlardan imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan yasama otlar ajratib ko'rsatilgan javobni aniqlang.
- 1) shavqatsizlik; 2) sermulohaza; 3) muvaffaqiyatsizlik;
- 4) xushmuomala; 5) mutaxassislik; 6) mukofot.
- A) 3,5 B) 1,2,6
- C) 1,3,5 D) 4,6
- 17. Quyidagi so'zlardan qaysilari imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan? 1) jaholat; 2) hokisor; 3) mutaxassis; 4) hoxish; 5) zahmat; 6) baynalmilal; 7) taxsimot; 8) asil; 9) bepayon.
- A) 1, 2, 3, 8 B) 1, 5, 6, 8
- C) 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9 D) 1, 5, 8
- 18. To'g'ri yozilgan javobni aniqlang.
- A) tumortaqild
- B) tumortaxlit
- C) tumor taqlid
- D) tumor taxlid
- 19. Imloviy jihatdan to'g'ri yozilgan so'zlar qatorini ko'rsating.
- A) dahl B) dasxat
- C) tuturiq D) defektalog
- Rahima QIYOMOVA,
Zarafshon shahridagi
2-maktab o'qituvchisi

Duyshen yax kechib solgan ko'prik aslida ariqqa emas, bolalarning qalbiga tomon solingan edi.

Shuni ham o'rgating, muallim... yoxud o'qituvchi haqida o'qiganlarimiz

Muallim, ma'rifat, ma'naviyat, mutolaa... Bu so'zlar mudom uyg'unlikda jaranglaydi. Quyida o'qituvchilarga ehtiromning badiiyatdagi talqini xususida ozroq so'z yuritishga jazm etdik.

Qalblarga solingan ko'prik

Turkiy xalqlar adabiyotida mashhur qirg'iz adibi Chingiz Aytmatovning nomi alohida o'ringa ega. Sevimli adibimizning asarlari orasida "Birinchil muallim" qissasi ayniqsa, mashhur. Asardagi o'qituvchi Duyshen obrazi pokiza qalb egasi, metin irodali, mardonavor kurashchi, qalbini bolalarga baxshida etgan inson sifatida tasvirlangan. Mana bu satrlarga bir e'tibor bering: "Ko'prik solishga yog'och topish uchun Duyshen har qancha harakat qilsa ham bo'lmadi. Bir kuni maktabdan qaytayotganimizda, bolalarni ariqdan o'tkazib qo'ydikda, Duyshen ikkalamiz ariq bo'yida qoldik. Suv kechishdan qutulish uchun tosh va chimdan hatlamchi yasamoqchi bo'ldik. Rostini aytganda, ovuldagilarning o'zlari insof qilishsa, shu yerga ikki-uchta taxta olib kelib tashlashsa, ko'prik ham bitardi-qo'yardi, lekin u zamonlarda o'qishning ma'nosiga aqli yetmagan xaloyiq. Duyshenni anchayin bekorchil afandi deb bilishardi. Chidasang o'qit, bizni tinch qo'y, deganday ot kechgan yerga ko'prik solib o'rganmagan odamlar, bizning mushkulimizni oson qilish yetti uxlab tushlariga ham kelmabdi-ya! Lekin ular tanalariga bir o'ylab ko'rishsa bo'lardi: nima uchun boshqalardan ortiq bo'lsa borki, lekin kam yeri bo'lmagan, aqli-hushi joyida bu navqiron yigitning shuncha azob-uqubat, xo'rliklariga qaramay, tirishib-tirmashib ularning bolalarini o'qitib, qo'lidan kelganicha ularga ilm berayotganining vaji nima edi? Biz o'sha kuni ariqqa hatlamchi solayotganimizda birinchi qor tushgan edi. Suyak-suyaklardan o'tib oyoq-qo'lni qaqshatgan muzdek suvda Duyshenning oyoqyalang bo'lib olib, katta-katta xarsang toshlarni ko'tarib yurganiga hali-hali aqlim yetmaydi...". Duyshen yax kechib solgan ko'prik aslida ariqqa emas, bolalarning qalbiga tomon solingan edi. Adib bu obraz orqali oddiy xalq ziyolisi - o'qituvchining betakror ichki dunyosini mahorat bilan ochib bergan.

Qashqirlarni qo'rqitgan daftarlar

Xorazmda Matnazar Abdulhakim degan shoir yashab o'tdi. Uning "Javzo tashrifi" nomli she'rlar to'plamini ijodkor do'stim rahmatli Abdimurod Qodirovdan olib o'qigandim. Kitobda "Darsdan so'ng"

degan go'zal she'r bor. Ma'nosida shunday: chekka ovuldagi maktabda muallimlik qilayotgan ayol har kuni qir osha maktabga qatnaydi. Kunlarning birida muallima uy vazifasini topshirmagan yetti o'quvchini qattiq koydi. So'ngra bir quchoq daftarni olib, uyiga qaytmoqchi bo'ldi. Hamkasblaridan biri qoling deb qista-sa ham, uyiga alag'da bo'lib yo'lga otlandi va yarim yo'lda qashqir ta'qib qilayotganini payqadi. Muallima jondorning olovdan qo'rqishini bilardi, bitta-bitta daftarlarni yoqib, yo'lida davom etaverdi. Ovulga yetishiga ozgina qolganda qo'ltiqda daftar, qashqirda sabr tugadi... Balki yana olti-etti daftar bo'lganida muallima uyiga eson-omon yetib olarmidi? Ammo mudhish voqea sodir bo'ldi. Muallimaning azasida huv o'sha daftar topshirmagan yetti o'quvchi hammadan yomon yig'ladi. Biroq she'r bu bilan tugamaydi.

No'noq nazmim uchun afv et, xalqim,
Na olim, na fozil, na so'z piriman.
O'z vaqtida daftar topshira olmay
Qolgan bolalarning biriman.
Men mashq bajaraman, yozaman har kun
Daraklar, so'roqlar, xitoblarimni.
...Sen yo'l bo'yi yoqib, tashlab ketaver
Qashqirlar qo'rquvchi kitoblarimni.

Yana bir gap. Shoirning she'ri sabab Qoraqalpog'istonning Ellikqal'a tumani Bo'ston shaharchasida "Ustozga ehtirom" monumenti bunyod etilgan...

"Nega mening bolamga muallim bo'lasan, dedingiz?"

Adib Luqmon Bo'rixonni nasr ixlosmandlari yaxshi tanishadi. Uning qalamiga mansub "Sirli muallim" qissasidagi voqealar ovloq qo'rg'onda qurilgan maktabda bo'lib o'tadi. Maktab direktori Qalqonov o'zining tushuntirish xatida shunday yozadi:

"Shu voqeadan so'ng biror hafta o'tar-o'tmas Zokimning onasi Mohigul, huv, Safarmurod chavandozning qizi maktabga bostirib keldi:

"O'v, o'rtoq Qalqonip, nega mening bolamga muallim bo'lasan, dedingiz? O'g'lim bechora necha kundan beri qaqshab yig'lab yuribdi".

Men hangu mang qotib qolgan edim. Tilim arang kalmaga aylandi.

"Nega yig'laydi?! Nima, yomon tilak bildiribmanmi?"

"Jo'ralari ustidan kulib yurishibdi ekan. Nega unday dedingiz? Bolam kimdan kam, nega u muallim bo'lar ekan!?"

"Men jo'yali bir javob topguncha Mohigul qarq'ana-qarq'ana xonamdan chiqib ketdi".

Keyin esa maktabga baland bo'yli, kelishgan, yap-yangi, qimmatbaho kostyum-shim, oppoq ko'ylak kiygan, yuz-ko'zlaridan allanechuk nur yog'ilgan yigit "Neksiya" da keladi. Bu yigit fidoyi muallim Najot G'aybulla edi... Voqealar rivoji sizni ham qiziqtirsa, albatta, shu kitobni topib o'qing. Afsus qilmaysiz...

Qishloqdagi eng zo'r odam

Endi muallimning martabasi raisdan ham zo'r bo'lgan davrlardan ham bir guruh aytay...

Husan muallimning nafaqa to'yida mahalla oqsoqoli Do'styor rais shunday deb qoldi:

- Bolaligimda ota-onamning arzandasi, erkatoym edim. Rostini aytсам, o'qishga ham unchalik hushim yo'q, darsga ham xohlasam borar, xohlamasam bormasdim. Kunlarning birida uyimizga Husan muallim kelib, otamga dabdurdan do'q urdi:

- Ertadan boshlab o'g'lingiz maktabga bormasdan, dars qoldiradigan bo'lsa, sizni ishdan haydataman, - dedi-da, ortiga qaytib ketdi.

Nazarimda qishloqdagi eng zo'r odam deb yurganim otam, mulzam bo'lgan muallimni kuzatib qo'ygach:

- Endi nima qilamiz, Do'styorboy? - deb menga savol berdi.

Men enamga iltijoli qaradim.

Enam esa bamaylixotir dedi:

- Husan muallim aytganini qiladigan odam, hatto kolxoz raisi ham u kishidan hayiqadi.

Otam indamay bosh irg'adi.

O'sha kundan boshlab mening bolalik kunlarimda keskin burilish bo'ldi. Azonda turib yuz-qo'limni yuvdim, choy ichdim va sumkamni olib maktabga jo'nadim. Kunlar o'tishi bilan o'qishimda ham sezilarli o'zgarishlar bo'ldi, yil oxiriga borib ilg'or o'quvchilar qatoriga o'tdim.

Mening nazarimda qishloqdagi eng zo'r odam Husan muallim bo'lib qolaverdi. Agar Husan muallim bo'lmaganida sizning qarshingizda turgan kamina, oliy ma'lumotli agronom, xo'jalik raisi, mahalla oqsoqoli ham bo'lmasdi!

Biz ko'nikkan javoblar va...

Mehr nuri yog'ar doim yuzingizdan, ustozlar,
Yursam deymen bu tabarruk izingizdan, ustozlar...

Ha, xonanda Sanobar Rahmonova ijrosidagi shoir Po'lat Mo'min qalamiga mansub "Ustozlar" degan ashulaning shinavandalar tiliga tushganiga ham ancha yillar bo'ldi. Sevimli shoirimiz Abdulla Oripovning muallimlarga atalgan, "Muallim haqida so'zim ushbu: muallim kamolot ichra ko'zgudir" degan betakror bitiklari esa bayramlaru tadbirlarda bot-bot yangrashini aytmayisizmi?!

Bugun muallimning martabasi yana yuksalmoqda. Yurtimizda pedagog xodimlarning qadr-qimmatini va nu-fuzini oshirish, ularning moddiy-ma'naviy va ijtimoiy himoyasini kuchaytirish borasida ulug'vor ishlar amalga oshirilmoqda. Tez orada bolalarimiz "Kim bo'lmoqchisan?" degan savolga biz ko'nikkan "Prokuror", "Moliyachi", "Bankir", "Harbiy"... degan javoblardan ham ko'proq "Muallim!" deya javob beradilar, albatta. Va bu javob o'zgarib g'urur va iftixor bilan jaranglaydi.

...Endi navbat o'zimizga keldi chog'i. Kamina ham qatordan qolmay muallimlarga deb bir nimalar qoragandim:

...Uchrashib qolgudek bo'lsak mabodo

So'roqqa tutasiz:

"Xo'sh, ishlar qalay?"

Goh "yaxshi" deymiz-u goh shu asnoda,

Dovdirab qolamiz, misli bolakay.

"Hayot - toshqin daryo, suzmoq bo'lsang gar,

Izlanmoq kerak", deb bergansiz ta'lim.

Ilk bor imlo yozib, o'rgatgan misol,

Shuni ham o'rgating, aziz muallim!

Qamashi

O'rolboy QOBIL

Sinab ko'ring

Muammoli ta'lim — ijodiy salohiyat tarbiyachisi

yoxud "T-T-T-T-T texnologiyasi"

Istedod tabiatning in'omi. Ammo tabiatdan in'om kutib turmay, mehnat va izlanishlar natijasi-da yutuqlarga erishadigan ijodkorlar ham talaygina.

3-bosqich. Tanlov: O'quvchi ish daftarida chiroyli jadval paydo bo'ladi:

O'qituvchi ta'lim jarayonini shunday tashkil etishi lozimki, sinfdagi har bir o'quvchi o'z imkoniyatlarini to'laqonli namoyon etaolsin. Men har bir darsimga shu talabni qo'yaman va unga erishishga harakat qilaman. Ma'lumki, ona tili va adabiyot darslaridan maqsad o'quvchini amaliyotdan nazariya keltirib chiqaradigan va uni boyitgan holda yana amaliyotda qo'llay oladigan darajaga yetkazishdir.

Bunda TTTT (topshiriq(muammo), tadqiqot, taqdimot, to'xtam, tabiiq) metodidan foydalanishni afzal ko'raman.

Bu usul 5 bosqichda amalga oshiriladi.

T-T-T-T-T—topshiriq, tadqiqot, taqdimot, to'xtam, tabiiq

1-bosqich: muammo tarzida **topshiriq** beriladi;

2-bosqich: shu topshiriq ustida o'quvchilar **tadqiqot** olib boradilar;

3-bosqich: tadqiqot ishlari **taqdimot** uchun saranaladi;

4-bosqich: tahlil natijasi o'laroq muayyan **to'xtamga kelinadi**, manbalar solishtiriladi;

5-bosqich: o'quv materiallariga **tabiiq** etiladi.

2020-yili nashr etilgan S.Ahmedov rahbarligidagi guruh tomonidan tuzilgan 5-sinf "Adabiyot" darsligidagi "Botir tikuvchi" ertagi asosida tushuntirishga harakat qilaman. Darvoqe, darslarimda muammoli ta'lim namunasi bo'lmish bu usulni har safar har xil nomlayman.

1-bosqich. Topshiriq: "Nima yaxshi-yu nima yomon?"

"Botir tikuvchi" ertagida qaysi qahramonlar xatoga yo'l qo'yдилar?" tarzida muammo qo'yiladi.

2-bosqich. Tadqiqot: O'qituvchilarga yo'nalish berish uchun tushunchalar tahlili jadvalini taqdim etamiz:

Asar qahramonlari	Xato va kamchiligi	Natija	xulosa
Pashshalar			
Ulkan odam			
Qirol va xizmatkorlar			
Qaroqchilar			

3-bosqich. Tanlov: o'quvchilar fikri umumlashtiriladi, ya'ni eng yaxshi fikrlar tanlab olinadi.

Asar qahramonlari	Xato va kamchiligi	Natija	Xulosa
Pashshalar	Tekinxo'rlik, o'zgalar nasibasiga sherik bo'lganligi	O'lim	
Ulkan odam	Maqtancholigi va badgumonligi	Baxtsizlik. Chunki vatansizlik — baxtsizlik	
Qirol va xizmatkorlar	Badgumonligi va birovga yomonlikni ravo ko'rganligi	Baxtsizlik. Chunki vatansizlik — baxtsizlik	
Qaroqchilar	Do'stik sharti bo'lmish ishonchga xiyonat qilganligi va ogoh bo'lmaganliklari	O'lim	

Asar qahramonlari	Xato va kamchiligi	Natija	Xulosa
Pashshalar	Tekinxo'rlik, o'zgalar nasibasiga sherik bo'lganligi	O'lim	Birovning moliga ko'z olaytirma
Ulkan odam	Maqtancholigi va badgumonligi	Baxtsizlik. Chunki vatansizlik — baxtsizlik	Terakdek bo'y berguncha tugmadek aql bersin
Qirol va xizmatkorlar	Badgumonligi va birovga yomonlikni ravo ko'rganligi	Baxtsizlik. Chunki vatansizlik — baxtsizlik	Birovga choh qazisang, o'zing yiqilasan
Qaroqchilar	Do'stik sharti bo'lmish ishonchga xiyonat qilganligi va ogoh bo'lmaganliklari	O'lim	Birlashgan o'zar, birlashmagan to'zar

5-bosqich. Tabiiq: shu bosqichda qisqacha takrorlash o'tkazishga imkon tug'iladi. O'quvchilardan oldingi darslarda qahramonlar xatosidan nima o'rganganligi so'raladi.

Bu usuldan ona tili darslarida ham foydalanish mumkin. Bilamizki, ona tilining sintaksis bo'limida o'quvchilar uchun bir-biridan ajratishi qiyin bo'lgan bo'laklar bor. Hol va sifatlovchi aniqlovchi, hol va to'ldiruvchi, ega va belgisiz kelishik kabilar ta'lim oluvchi uchun ancha ikkilanishlarni keltirib chiqaradi. Agar o'qituvchi beradigan topshiriq to'g'ri tanlansa, o'quvchi ijobiy natijalarga erishishi mumkin.

Amaldagi dasturda ham, ayni kunlarda loyihasi muhokama qilinayotgan milliy dasturda ham hol va aniqlovchi mavzulari kiritilgan bo'lib, bu bo'laklarni bir-biridan ajratish uchun quyidagi topshiriqlarni havola etamiz.

1-bosqich: Topshiriq.

Qiyoslang:

1. Ariqdagi suv o'ynoqlab oqmoqda.	1. Ariqda suv o'ynoqlab oqmoqda.
2. Ko'p bilim — hayot yo'ling chirog'i.	2. Ko'p o'yla, oz so'yla.
3. Yomon yo'ldosh yov bo'lur.	3. Do'sting haqida yomon o'ylama.
4. Men sakkizinchi sinfdan o'qiyman.	4. Bu gapni sakkizinchi marta aytdim.

2-bosqich: Tadqiqot.

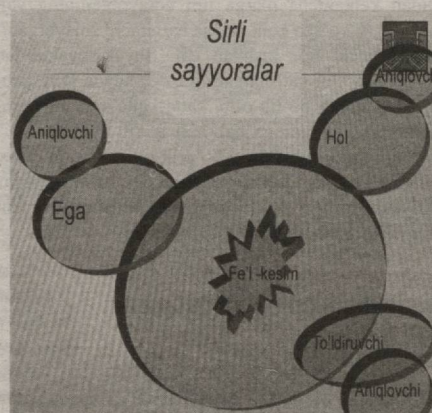
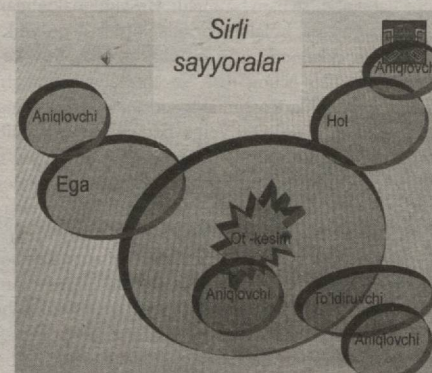
Yo'naltiruvchi savollar:

1. Yuqoridagi gap juftliklaridagi ostiga chizilgan so'zlarni o'zi bog'langan so'z bilan birikma tarzida yozing.
2. Hokim so'z ifodalanihiga qarab tasniflang.
3. Tobe so'zlar hokim so'zning qaysi jihatini izohlayotganini aniqlab, guruhlang.

Izohlangan belgi	O'tli birikma	Fe'lli birikma
O'rin	Ariqdagi suv	Ariqda oqmoq
Xususiyat	Yomon do'st	Yomon o'ylamoq
Miqdor	Oz gap	Oz yemoq
Tartib	Sakkizinchi marta aytmog	Sakkizinchi qator
Shakl, ko'lam	Katta uy	Katta gapirmog

4-bosqich: To'xtam. Endigi muammo ayni bir so'zning nega ikki guruhga ajralgani sababi aniqlanib aniq to'xtamga kelinadi. "Hol" mavzusi oldin o'tilganligi uchun o'quvchi fe'lli birikma qatori nomini "holli birikma" deb darrov o'zgartiradi. "O'tli birikmalar" qatorini nomlash uchun, avvalo, sifatlovchi aniqlovchining ta'rifi keltirib chiqarilishi kerak. Bu esa endi o'quvchi uchun hech gap emas. Chunki oldingi darsda aniqlovchi haqida umumiy ma'lumotga ega bo'lgan. Xullas, muammo hal, yakuniy xulosalar tayyor, endi siz emas, o'quvchining o'zi hol va sifatlovchi aniqlovchining farqli va o'xshash tomonlarini tushuntirib beradi.

5-bosqich: Tabiiq. Xulosalar asosida ilmiy matn tuzdirilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi. Men bu bosqichda o'quvchilarga quyidagi rasmni taqdim etdim va sinf o'quvchilariga ixtiyoriy ravishda ilmiy yoki badiiy matn tuzishni taklif qildim. Bu ishning "tabiiq" bosqichini tashkil etdi.

Tursunoy YO'LDOSHEVA, Shofirkon tumanidagi 4-maktabning ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida

Yangi bog'cha – yangi imkoniyat

Dunyoning bor quvonchi va shodliklari bo'lgan bolajonlarimizga yaxshi ta'lim-tarbiya berish, ularning dunyoqarashini kengaytirish ota-onalar bilan birga, davlatning ham ustuvor vazifalariga kiradi.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini ko'paytirish, mavjudlarini zamonaviy ta'mirlash, davlat xususiy sherikchiligi asosida yangi bog'chalar qurish, bola qamrovini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Uchko'prik tumanidagi 19-MTTda 120 o'rinli modulli bog'cha foydalanishga topshirildi. Tumanning Toshkentliguzar qishlog'i eng aholisi ko'p qishloqlardan biri hisoblanadi. Bu yerda bog'chaga navbati kelishini kuta-

yotgan 3 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalar 300 nafardan ziyodni tashkil etadi.

Ota-onalarning talab va istaklarini inobatga olgan holda bu maskanda konteynerdan modulli bog'cha qurilib, foydalanishga topshirildi.

— G'ayratjon Abdullayev rahbarlik qilayotgan “Qurilish ta'mir” MChJ tomonidan 120 o'rinli modulli bog'cha qurilib, foydalanishga topshi-

rildi, — deydi tashkilot rahbari Dilnoza Mahmudova. — Bu ishlar uchun 480 million so'm sarflandi. Barcha qulayliklarga ega bo'lgan, eng so'nggi jihozlar bilan jihozlangan, zamonaviy qiyofadagi bu maskanda bolajonlar “Ilk qadam” dasturi asosida maktabgacha ta'limni oladilar. Ko'p yillik tajribaga ega tarbiyachilarimiz Ziroatxon Tohirova, Marhaboxon Haydarova, Feruza Mahmudovalar qatoriga yana yosh pedagoglar ham qo'shiladi.

Endi bu maskanda 370 nafar bolajonning kuni quvnoq va mazmuni o'tadi.

Sharifa MADRAHIMOVA,
jurnalist

Tajriba

Ishonch va e'tibor o'qituvchiga kuch berdi

25 yildan buyon Yakkasaroy tumanidagi 144-umumiy o'rta ta'lim maktabida ishlayman. Dars sifatini oshirish, ish-tajribalarimni ommalashtirish, o'quvchilarni fanlarga qiziqitirish, shuningdek iqtidorli yoshlarni rag'batlantirish borasida muntazam ish olib borsam-da, ayni paytda yanada ko'proq izlanishdaman. Sababi bugun ota-ona o'qituvchini tanlash, farzandini yaxshi ustoz qo'lga topshirish masalasiga befarq emas. O'qituvchi ham har kuni, hattoki har darsiga yangilik olib kirishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli men ham har kunimga yangi metodikani olib kirishni shior qilib olganman.

2010-yilda “Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi” ko'rik-tanlovining respublika bosqichida sovrinli 1-o'rinni egallab, “Xalq ta'limi a'lochisi” nishoni bilan, 2011-yilda “Shuhrat” medali, 2020-yilda esa “Xalq ta'limi fidoyisi” nishoni bilan mukofotlandim. London shabrida o'tkazilgan xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyada “Boshlang'ich ta'limda o'qitishning samarali shakl va metodlari” mavzusidagi ilmiy maqolam bilan ishtirok etib, diplom bilan taqdirlandim. 2019-yil yanvar oyida “Kasbiy fanlar metodikasi” ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-metodik jurnalida “Nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirish” mavzusidagi ilmiy maqolam ham chop etildi.

“Sog'lom bola yili” davlat dasturining 71-bandi ijrosini ta'minlash maqsadida faoliyat ko'rsatayotgan mualliflar guruhi 1-4-sinf “Ona tili” darslarida boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini amaliyotga joriy etish bo'yicha 4 ta metodik qo'llanma va multimedia ilovalar mualliflaridan biriman. Boshlang'ich ta'limda o'qitiladigan fanlarning davlat talablari va o'quv dasturlarini optimallashtirish, yangi avlod darsliklarini yaratish va tajribadan o'tkazish bo'yicha doimiy taklif va g'oyalar bilan Respublika ta'lim markazi qoshidagi Ilmiy

metodik kengashi a'zosi sifatida faol ishtirok etaman.

Pandemiya tufayli 2020-yilning 17-martidan o'quvchilarning ta'limda tanaffus qilmasliklari uchun onlayn maktab loyihasi yaratildi. Men ham shu loyiha ishiga jalb qilindim va 250 ga yaqin onlayn darslarni o'tib, respublikamizdagi boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan virtual muloqotga kirishganimdan mamnunman. Ushbu jarayon o'quvchi va ota-onalarga qulayliklar yaratishi bilan qator kamchiliklarni ham yuzaga keltirdi. Xususan, ota-onalar onlayn ta'limga tayyor emas. Buning sababi o'zbek tilidagi multimediali ta'lim resursining kamligi va hatto ayrim joylarda mavjud emasligidir. Shu sababli “Mashrabxon.uz” ta'limiy platformasini yaratishni maqsad

qildim. Ushbu platforma orqali o'quvchilar onlayn ta'lim resurslaridan mustaqil foydalanoladi. Qo'shimcha elektron ma'lumotlar bilan tanishadi. Animatsiyali ta'limiy o'yinlar vositasida bilimlarini mustahkamlaydi.

Ota-onalar farzandlari bilan mustaqil shug'ullana oladi. Maktab bilan hamkorlik kuchayadi. O'qituvchi mehnati qadrlanadi. Pedagog xodimlar esa o'zaro tajriba almashadi, darslarida zamonaviy resurslardan foydalanadi. Mustaqil ta'lim olish malakasi oshadi. Mana shu platforma orqali ta'lim sifatining yanada oshishiga umid qilamiz.

Mashrabxon UMAROVA,
Yakkasaroy tumanidagi
144-maktabning boshlang'ich
sinf o'qituvchisi

Sinab ko'ring

Geymifikatsiya bu fanlarni o'yin orqali o'rganishdir. Bunday metodlarni har bir fanda qo'llash mumkin. Jumladan, boshlang'ich sinflarda o'qish darslarida sinfdan tashqari o'qish, ertak va hikoya mavzularida qo'g'irchoq teatridan foydalanish juda yaxshi samara beradi. Zero zamonaviy bolalarni kitobga qaytarish, badiiy adabiyotga yo'naltirish, telefon va internetdan chalg'itib o'qishga qaytarish butun dunyoda dolzarb muammolardan biridir.

Aktyorlikdan so'ng kitobxonlik boshlanadi

O'qish darslarida o'quvchilarning o'qish tezligi, tinish belgilarga rioya qilib ifodali va ravon o'qishlari biz boshlang'ich sinf o'qituvchilarining eng oliy maqsadimizdir. Ammo, hamma o'quvchi ham xuddi biz kutgandek o'qiy olmaydi. Yoki o'qishni xohlamaydi. Bunday o'quvchilarda geymifikatsiya metodlari yordamida ifodali o'qishga o'rgatish mumkin.

Ma'lumki, 1-sinfidan 4-sinf-gacha “O'qish” darsliklarida o'zbek va qardosh xalq, chet el ertaklari, o'zbek va chet el yozuvchilarining asarlaridan parchalar, hikoyalar va sinfdan tashqari o'qish darslari berilgan. Yuqorida sanalgan barcha mavzular yuzasidan kichik-kichik qo'g'irchoq spektakllari sahnalashtirish mumkin. Bunda kerakli qahramonlar obrazini yaratib berish uchun o'quvchilarga rollar bo'lib beriladi. Bu qahramonlarni gavdalantirish uchun detallarni o'quvchilar o'zlari yasab olishlari mumkin. Bunga katta harajat ham kerak bo'lmaydi. Faqat mehnat qilish kifoya. O'quvchilarga “Mavzuni o'qib keling!” degan topshiriqdan ko'ra “Shu qahramon sizniki, bu rolni qoyilmaqom qilib o'ynash uchun qaysi obrazlardan keyin va qayerlarda gapirishingizni o'rganib keling, bu qahramonning tabiati qanday, o'zini qanday tutishi kerak? Shularga ham e'tibor bering” deyish kifoya. Bunday

ishonchga ega bo'lgan o'quvchi vazifani qiziqib, sidqidildan bajaradi. Buni o'zining ish tajribamda sinaganman. Natija esa ko'ngildagidek bo'lgan deb ishonch bilan ayta olaman.

Ushbu jarayonda o'quvchilarning faolligi oshishi bilan bir qatorda bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarning yashirin iqtidori, nutqida nuqsoni bor o'quvchilarning rolni o'ynash asnosida hech qanday nuqsonsiz gapira olishiga bo'lgan ishonchi ortishi, ularda ko'p kitob o'qish natijasida bu nuqsוןning yo'qolishi (chunki, duduqlanib gapiradigan bolalar ko'p hollarda: she'r aytish, multolaa qilish, biron tadbirda rol o'ynash jarayonlarida duduqlanmaydilar), sinfdan tashqari o'qish darslarida esa o'quvchilarning badiiy kitobni o'zi izlab, ishtiyok bilan o'qishiga undaydi. Sinfdan tashqari o'qish darslarida har bir guruhga turlicha mavzu berish kerak. Shunda sinf o'quvchilari bir emas balki, bir nechta mavzu haqida ma'lumotga ega bo'ladi. O'quvchilarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish uchun shu tayyorlangan spektakllarni shanba kunlari maktab zallarida boshqa o'quvchilar oldida qo'yib berish orqali esa o'quvchilarning o'zlariga bo'lgan ishonchlari yanada ortadi.

Zebo YUSUPBAYEVA,
Elikqal'a tumanidagi
12-maktabning boshlang'ich
sinf o'qituvchisi

Dolzarb mavzu

Toshkent va Samarqand o'rtasida, Sangzor daryosi vodiysida, Zomin va Nurota tog'larining orasida Jizzax viloyati joylashgan. Bir vaqtlar Ipak yo'li o'tgan vohada tog'lar, dasht va cho'l landshaftlari noyob tarzda birlashtirilgan bu mintqa bugungi kunda jadal rivojlanmoqda. Ayni keza u yerda ko'p asrlik an'analar zamonaviy texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq taraqqiyot bo'y ko'rsatmoqda. Rivojlanayotgan bu hudud ilm-fanni o'zida jamlagan, salohiyatli kadrlarga ehtiyoj yanada ortadi, degani.

Yuksalish yillari va yo'llari

— Bu hudud uchun suv va havodek zarurati tufayli muhandislarni tayyorlash 1977-yilda Toshkent politexnika institutining "Umumtexnika fakulteti" ochilishi orqali yo'lga qo'yildi. Dastlab fakultet 21 nafar o'qituvchi, shu jumladan 4 nafar fan nomzodi bilan ish boshlagan edi, — deydi Jizzax politexnika instituti rektori, professor Alisher USMONQULOV. — O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning 1992-yil 28-fevraldagi Farmoni asosida Toshkent arxitektura va qurilish institutining Jizzax filiali negizida Jizzax politexnika instituti tashkil etildi. O'sha keza akademik Nasir Rashidov rektor etib tayinlangandi. Taniqli olim rahbarligida institutning o'quv, ilmiy, moddiy-texnik bazasi zamonaviy texnik vositalar bilan to'ldirildi. Yangi mutaxassisliklar bo'yicha kadrlar tayyorlash zarurati tufayli institutda yangi yo'nalishlar bo'yicha kafedralar va fakultetlar tashkil etildi.

2003-yil iyul oyidan boshlab texnika fanlari doktori, professor Ibrohim Sodiqov institutga rektor etib tayinlandi. Institutda ma'naviy-ma'rifiy, o'quv-uslubiy ishlar olib borildi, o'quv jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalanildi. 2012–2016-yillarda institutga Ergash Saliyev rahbarlik qildi. Barcha sohalarida juda ko'p ishlar amalga oshirildi. Xususan, fan va ta'limni jadal rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratildi.

Orzular amalga oshmoqda

2003-yil iyul oyidan boshlab texnika fanlari doktori, professor Ibrohim Sodiqov institutga rektor etib tayinlandi. Institutda ma'naviy-ma'rifiy, o'quv-uslubiy ishlar olib borildi, o'quv jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalanildi. 2012–2016-yillarda institutga Ergash Saliyev rahbarlik qildi. Barcha sohalarida juda ko'p ishlar amalga oshirildi. Xususan, fan va ta'limni jadal rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratildi.

Ilmiy-tadqiqot va ilmiy-pedagogik kadrlarni tayyorlash, moddiy-texnik baza va moliyaviy holatni yaxshilash, mintaqadagi mavjud akademik litsey va kasb-hunar kollejlari uslubiy yordam ko'rsatish, o'qituvchilar tarkibini qayta tayyorlash va malakasini oshirishga alohida e'tibor qaratildi.

Institutimiz o'z faoliyati davomida minglab yuqori malakali mutaxassislarni tayyorladi. Ular O'zbekistonda ham, yaqin va uzoq xorij mamlakatlarida ham muvaffaqiyatli faoliyat olib bormoqda. Bitiruvchilarimiz siyosat va iqtisodiyot, biznes, fan va texnologiya sohalarida ham faoliyat yuritmoqda. Ular orasida taniqli muhandislar, siyosatchilar va iqtisodchilar, deputatlar, yirik biznes tuzilma rahbarlari, taniqli jamoat arboblari borligi fikrimning isboti.

Bugungi kunda o'quv jarayonida, ham o'quv jarayonidan tashqari ishlarda asosiy strategik vazifa, nafaqat kasbiy xususiyatlarni shakllantirish, balki inson kamoloti, vatanparvarlik, mas'uliyat hissi kabi shaxsiy fazilatlarni shakllantirish, yetakchilik fazilatlarni namoyon qilish hisoblanadi.

Salohiyatli kadrlar taraqqiyot degani albatta bu ilm yo'lida chekilgan zahmatlar evaziga bunyodga keladi

Salohiyatli kadrlar taraqqiyot degani albatta bu ilm yo'lida chekilgan zahmatlar evaziga bunyodga keladi

besh baravarga oshdi. Bugungi kunda institutning 25 nafar o'qituvchisi maqsadli doktoranturada tahsil olmoqda, 100 nafardan ortiq o'qituvchilar mustaqil ilmiy izlanishlar olib bormoqda. Institut professor-o'qituvchilarining ilmiy tadqiqotlari natijalari muntazam ravishda maqolalar, monografiyalar, darsliklar, o'quv qo'llanmalar va boshqa materiallarda yoritilmoqda. Maqolalar muntazam ravishda xalqaro ilmiy jurnallarda, shu jumladan, Scopus va Web of Science ma'lumotlar bazasidagi jurnallarida nashr etilmoqda.

Institutda so'nggi yillarda xalqaro hamkorlik aloqalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi. Xususan, Moskva davlat qurilish universiteti, Ivanovo davlat kimyo-texnologiyalari universiteti, Moskva energetika instituti Milliy tadqiqotlari universiteti, Qozon federal universiteti va Don davlat texnika universiteti bilan qo'shma ta'lim dasturlari bo'yicha shartnomalar imzolandi va hozirgi kunda talabalar o'zaro almashish asosida 9 ta yo'nalish bo'yicha ta'lim olmoqda. Joriy yil mart oyida Toshkent shahridagi Turin politexnika universiteti bilan "Mashinasozlik texnologiyasi" yo'nalishida qo'shma ta'lim dasturini amalga oshirish bo'yicha hamkorlik shartnomasi imzolandi.

Institut kafedralari

O'ttizga yaqin kafedralar faoliyati ilmga chanqoq yoshlarga chuqur bilim berishda asosiy vazifani o'tamoqda.

- Umumtexnika fanlari;
- Muhandislik va kompyuter grafikasi;
- Oliy matematika;
- Fizika;
- Kimyo;
- O'zbek tili va adabiyoti;
- Ijtimoiy fanlar;
- Xorijiy tillar;
- Jismoniy tarbiya;
- Transport vositalari muhandisligi;
- Yo'l muhandisligi;
- Bino va inshootlar qurilishi;
- Arxitekturaviy loyihalash;
- Qurilish materiallari va konstruksiyalari;
- Qurilish materialshunosligi;
- Muhandislik kommunikatsiyalari;
- Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi;
- Kimyoviy texnologiya;
- To'qimachilik mahsulotlarini qayta ishlash;
- Tabiiy tolalar va matoga ishlov berish;
- Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash;
- Energetika;
- Elektr texnologiyasi;
- Radioelektronika;
- Metrologiya va standartlashtirish;
- Transport logistikasi;
- Professional ta'lim;
- Iqtisodiyot va menejment;
- Ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va boshqarish.

Magistrlar zaruratga aylanadi

Ayni keza oliy bilim dargohida qo'yidagi ixtisosliklar bo'yicha magistrlar tayyorlanmoqda.

- Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha);

yo'nalishlari bo'yicha tahsil olishadi. Buning uchun institut Germaniya, Rossiya, Avstriya, Shvetsiya, Buyuk Britaniya, Xitoy va boshqa mamlakatlarning 35 dan ortiq universitetlari va ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan hamkorlik to'g'risida memorandum va shartnomalar imzolangan. U yerda fan rivojlanishi olimlarning mehnatlari va ularning kashfiyotlari mahsuldorligi bilan aniqlanadi. Institutning o'quv va laboratoriya

Meliyev va Sindorjon Abdumannonovlar "Mehrxon" ko'krak nishoni bilan taqdirlandi. Talabalarining yuksalishiga qanoat berayotgan ustozlarning ham bunda munosib hissi bor. Masalan, "Do'stlik" ordeni bilan taqdirlangan "Elektr energetikasi" kafedrasini professori Urishbay Yo'ldoshev ilm-fan va ta'lim sohalarida taraqqiyotni ta'minlashdagi yutuqlari uchun ibrat bo'ldi. Institut o'qituvchisi Bekzod Tursunov "Mard o'g'lon" ko'krak

borot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida intellektual transport tizimlariga ixtisoslashgan yangi magistrlik dasturlarini yaratish bo'lmoqda.

Ana shu rivojlanish bosqichida ko'zga tashlanayotgan institut o'tgan yilda quyidagi grantlarni qo'lga kiritdi. Koshitse texnika universiteti (Slovakiya), Vena amaliy fanlari universiteti (Avstriya), NITSSA universiteti (Fransiya), Rieka universiteti (Xorvatiya), shuningdek, Tojikistonning 4 ta universiteti va Qozog'istonning 3 ta universiteti bilan hamkorlikda "TRIGGER — Markaziy Osiyoda OTM bitiruvchilarning ish bilan ta'minlanishi uchun qulay sharoitlar yaratish orqali innovatsion yondashuvlar, tadbirkorlik ko'nikmalarini va munosabatlarini rivojlantirish" loyihasi qiymati salkam 1 million yevroga teng bo'ldi. Yana bir umumiy qiymati shuncha yevroga teng Jizzax politexnika instituti va O'zbekiston Ixtirochi ayollar markazi ishtirokidagi "O'zbekiston-Qozog'istonda charm va charm buyumlar ishlab chiqarish bo'yicha OTMlarni kuchaytirish — REILEAP" loyihasi O'zbekiston va Qozog'istonda charm buyumlar ishlab chiqarishni innovatsion rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu loyiha Krit politexnika universiteti (Gretsiya), Egey universiteti (Turkiya), Yashi universiteti (Ruminiya), Qozog'istonning ikkita universiteti bilan hamkorlikda amalga oshirilmoqda.

Shuningdek, Jizzax politexnika institutida Jahon banki akademik innovatsiyalar jamg'armasining "DataNet Project" kompaniyasi bilan birgalikda qiymati yuz ming AQSh dollarlik "O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish markazi va elektronkadan qo'shma o'quv laboratoriya yaratish" mavzusidagi grant loyihasi ham amalga oshirilmoqda. Institutning Jahon banki, OTB, Koica, GIZ bilan ta'lim dasturlari sohasida faol hamkorlik qilayotgani ham tahsinga loyiq.

Tenglar ichra teng

Talabalar almashinuvi dasturi asosida institut talabalari Rossiya, Xitoy, Yaponiya, Germaniya, Koreyaning oliy o'quv yurtlarida bakalavriat va magistratura

xonalari eng zamonaviy o'quv uskunalari bilan jihozlangan. Bu esa talabalarning ilmiy yangiliklar yaratishga imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Sport shaharchasida

Ayni keza institut har biri ikkita dan sportzal, sun'iy qoplamali mini futbol maydoni, futbol maydonlariga ega bo'lgan obyektlardan iborat sport shaharchasiga ega. U yerda sportning 15 turi bo'yicha to'garaklar o'z faoliyatini olib bormoqda. Regbi, qo'l jangi, badminton sport federatsiyalari bilan hamkorlik memorandumlari imzolandi. Bundan tashqari, doimiy ravishda respublika, viloyat, shahar musabaqalari o'tkazilmoqda.

Talabaga qulay turarjoy

Mustaqil o'z ustida ishlash va dam olish uchun talabalarga barcha sharoitlar yaratilgan. Shuningdek, sport, san'at, tikuvchilik, til o'rganishi va texnika sohalariga doir ko'plab to'garaklar mavjud qulay turarjoylarda talabalar istiqomat qilmoqda. Talabalarning bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish uchun ularda ma'naviyat-ma'rifiyat xonalari, o'quv zallari mavjud bo'lib, barchasi zaruriy jihozlar bilan ta'minlangan. Shuningdek, kir yuvish, tibbiy yordam ko'rsatish xonalari va oshxona mavjud.

Hayot ibrat maktabi

Bu yerda talabalar nafaqat yaxshi ta'lim oladilar, balki yaxshi madaniy hordiq chiqaradilar. Chunki institutda turli xil sport musobaqalari, kontsertlar va boshqa madaniy-ma'rifiy tadbirlar o'tkaziladi. "Arxitektura va qurilish" fakulteti talabalaridan Dildora Imomova, Sevara Iloxomova "Zulfiya" davlat mukofotiga sazovor bo'lishdi. "Transport", "Arxitektura va qurilish" fakultetlari talabalari Sardor

nishoni bilan, "Kimyo" kafedrasini ta'lim o'qituvchisi. Muhabbat Matchonova "Mehnat faxriysi" ko'krak nishonlarini qo'lga kiritishi evaziga doimo izlanuvchan ilmiy toliblarning sevimli hamfikriga aylangan.

Sinovdan o'tgan jihatlar

Bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash borasida ham faol ishlar olib bormoqda. Bitiruvchilar iqtisodiy rivojlanishimizni tasavvur qilish mumkin bo'lmagan qurilish, qurilish materiallari ishlab chiqarishda, yo'l qurilishi va arxitektura sohalarida taraqqiyotida muvaffaqiyatga erishib ishlayotgan. Shuningdek, oziq-ovqat sanoati, mashinasozlik, yengil sanoat, elektroenergetika va metallurgiya sanoati va metallga ishlov berishda salohiyatli kadrlar zahirasiga bo'lgan talabni to'la-to'kis qondirmoqda. Buning o'ziga xos ibratli, yillar davomida sinovdan o'tgan jihatlari bor ekan.

Oliy dargohda "bola boshidan" aqidasiga amal qilinmoqda. Masalan, joriy yilning o'tgan davrida "Arxitektura va qurilish" fakulteti tomonidan institutga birlashtirilgan Baxmal tumanidagi 16-umumiy o'rta ta'lim maktabida fakultet dekan o'rinbosari M.Sultonov hamda "Xorijiy tillar" kafedrasini professor-o'qituvchilari M.Shodiyev va N.Ochilovalar mahorat darslarini o'tkazdi. Zukko va hozirjavob o'qituvchilarni aniqlashdi. Institutning "Qurilish materiallari muhandisligi" fakulteti dekani Sh.Erboev va bir guruh o'qituvchilar viloyatning Sharof Rashidov tumanidagi 43-umumta'lim maktabiga tashrif buyurdi. Tashrif davomida maktabda tashkil etilgan ichki fan olimpiadasi ishtirokchilari orasidan birinchilikni qo'lga kiritgan g'olib o'quvchi-yoshlarga "Rektor stipendiyasi"ni topshirdilar. Albatta amalga oshirilayotgan bunday ishlar bilan ko'zlangan maqsad bitta, institut talabalari safini kelajakda kasbiga fidoyilar bilan to'ldirish.

□ Bolaligimda har sayil otam bilan Keskanjar qishlog'iga mayiz sotishga chiqardim. Mayiz sotayotganida hech qachon yonida turmasdim. Sotib bo'lguncha bahona qilib, aylanib yurgan kishi bo'lardim. Otam menga qarashib yubor desa, bormi, ishyoqmas, dangasalikdan emas, "savdogar"ga aylanib qolishdan, atrofda yurgan tanish-bilishlar o'rtasida "sharmanda" bo'lishdan cho'chirdim.

Bo'lmasa, kichik jussam bilan otam sotadigan mayizni ot-aravada manziliga yetkazishga yordam berardim; yuklardim, tushirdim, qoplarni taxlab qo'yardim. Nazarimda tarozini ushlab turish, odamlarga mayiz sotish shunchalik og'ir ish ediki, bu ishdan uyalib, or qildim.

To'g'risi, bolalikdagi bunday holat qalbimizga singdirilgan sho'ro davrining mafkurasi oqibati edi, desam yangilishmayman. O'sha kezda savdogar, sotuvchilarga "chayqovchi" iborasini qo'shib aytardik. Bu so'zlar qulog'imizga juda xunuk eshitilardi. Bozorda meva-cheva sotayotgan kishilarni savdogar deb, qo'limizni bigiz qilib ko'rsatardik.

Odamlar qashshoq yashasalar-da, savdogarni odam hisobida ko'rishmasdi. Shu bois, nazarimda, men singari o'sha muhitda ulg'aygan aksar odamlar ko'pchilik oldida biror narsa sotishdan uyaladigan ruhda tarbiyalandi.

Nega endi bugun mafkuramizda barqarorlik yo'q? Halollik, diyonat, imon-e'tiqod haqida gapirami-uz, unga amal qilish qiyin kechaypti?

O'sha paytlar bunday tu-

umni targ'ib qiluvchi kitoblar, kinolar, hatto, har biri million nusxada chiquvchi besh-olti nomdagi bolalar va kattalar uchun mo'ljallangan gazetalarda chop etiladigan maqolalar ham shu mavzuga bag'ishlanardi. Biz esa ularni tinmay o'qirdik.

Bugun esa insonlarni farovon hayot kafolati — tadbirkorlikka undovchi maqolalar chop etilyapti. Biroq yildan-yilga tiraj kamayib ketayotgan markaziy gazetalarda nari borsa, 7-8 ming nusxada (sanoqli gazetalardan tashqari) bosilayapti. Achinarlisi, tezkorlikni talab etayotgan zamonda o'qimaski "ahd qilgan" olomon vujudga kelmoqda. Ular hech narsadan tap tortmay qo'ydi. Ko'zi ko'rgan narsani, ko'ngliga kelgan ishni qilishmoqda. Xo'sh, buning sababini nimadan izlaymiz?

Uzoqqa bormaylik, o'n-o'n besh yil oldin ommaviy axborot vositalarida tarbiyaviy ahamiyatga ega tahliliy, tanqidiy maqolalar juda kamayib ketdi. Faqat mustaqillik yillarida qurilgan inshootlarimiz, obodlikka qaratilgan dasturlarimiz, inson salomatligi va ta'lim tizimidagi yutuqlarimizni ko'rsata-

Mayiz sotish uyatmi?

Yoxud hamon tarbiyada mafkuraning barqarorligi yo'qmi?

digan maqolalarni gazetalarda qalashtirib tashladik. Shunday ham fikr qahatchiligiga uchray boshlagan odamlarimizning faqat shu mavzular atrofida boshini qotirdik.

Biror-bir kayvoni chiqib, hoy baraka topkurlar, o'sha inshootlarning ba'zilar xo'ja-ko'rsinga qurilyapti-ku, tibbiyotda poraxo'rlik avj olayapti-ku, vaqtincha qog'ozda nom chiqazgan ba'zi maktablarda direktorlar pora bilan bolalarni o'quv maskaniga qabul qilayapti-ku, deb yozinglar demadi. Xasinch, vijdoni jo'shib ketgan bitta-yarimta jurnalist yoza boshlasa, bo'g'ishdi, chiqarishmadi.

Har hafta televideniye orqali ko'rsatilgan, Ergash Karimov asos solgan "miniaturalar teatri"ni eslab ko'raylik, badnafs, ochko'z, yulg'ich, ig'vogar, poraxo'r shaxslarni har doim tanqid ostiga olgan. Yoki "O'talar so'zi — aqlning ko'zi" ko'rsatuvlarida qadriyatlarimiz, an'analimiz haqidagi videofilmlar tarbiyaviy ahamiyatga egaligi bilan qalbimizda muhrlanardi. Biror badiiy asar qo'limizga tushib qolsa, qo'lma-qo'l o'qilardi. Oqshom oilada albatta kechki ovqatdan so'ng o'tirib gazeta-jurnal mutolaa qilinardi. Bugun esa nega uzundan-uzun seriallar, telegram, facebook, instagram singari ijtimoiy tarmoqlar odamlarni o'ziya maftun qilmoqda?

Bunyod etmoq qiyin. Vayron qilish oson. Bularning har birining o'z rishtalari bor. E'tiborsizlik, ehtiyotsizlik tufayli bu rishtalarning chirt uzilib ketishi uchun kamgina vaqt kifoya bo'ladi. Televizordagi bir epizod — semiz insonning kolbasa reklamasi ochko'zlaricha ovqatga tashlanishi rosti ming yillar davomida vujudga kelgan qadriyatimizni bir soniyada yo'q qilish bilan barobar bo'ldi. Ya'ni bunday badnafslikni reklama qilish, bolalarimiz ongini zaharlay boshladi.

Telekanallar orqali efigra uzatilayotgan turli ko'rsatuv, reklama va seriallarning milliylikimizga zid ekani, o'sib kelayotgan yosh avlod ongiga zarari haqida ko'p-ko'p gapirilyapti, biroq befovdadek. Hali ko'p bo'lganicha yo'q, xususiy telekanallarda "aylangan" keks reklamasi har bir millatdoshimiz e'tiborini tortdi. Reklama sujetida yosh kelinchakka eri qoshiqchadagi shirinlikni berishni paysalga solib, o'yin qilishi, so'ngra ayol turmush o'rtog'iga "kalla qo'yishi"ni ko'rib ochig'i hayratdan ko'pchilik yoqa ushlagan bo'lsa, ajabmas. Nahotki, allaqanday keksni "shoxlashish" usulida tanovul qilish bizda muqaddas sanalmish oila, er-xotin munosabatlaridan, qolaversa, o'zbek ayoliga xos hayo-ibo, nomus va tarbiya degan qadr-qimmatga ega tushunchalardan ham ustun bo'lsa?

Efigra uzatilayotgan qo'shiqlar va ularga ishlangan kliplarni olib ko'raylik. Ayrim xonandalar bugungi kunda yoshlarbop qo'shiqlar xirgoyi qilaman deya, chalg'ib ketmoqda. Yoshlar ongi va dunyoqarashini zaharlash bilan ovora bo'lmoqda. Bunday betayin mafkura ta'sirida axloqsizlik, diyonatsizlik kayfiyatiga tushib qolishmoqda.

Tomoshabinni jalb qilish uchun har qanday ko'ngilochar dasturlarni ham milliy mentalitetimizga xos ruhda yaratish mumkin emasmi? Albatta, mumkin. Buning uchun dasturni tayyorlayotganlarda, avvalo, milliy qadriyatlarimizga xos tarbiya va tafakkur bo'lmog'i joiz. G'arbga ko'r-ko'rona taqlid qilish, dasturda qo'llanilayotgan iboralarga fahshona harakatlarni singdirish, ertamiz egalari yuzini yanada qotirmoqda. Ibo-hayo, imon-e'tiqod degan tushunchalarni ular qalbidan yo'qotmoqda.

Xulosa qiladigan bo'lsak, inson qay zamonda, qay muhit va davrda yashamasin o'zida kuchli immunitet hosil qilib, oqni qoradan ajrata olsa, kimnidir aybdor qilmay yorug' kelajakka qadam tashlay oladi. Buning uchun ko'proq mutolaa qilgan kishining fikri tiyran, jaydari tilda aytganda zuvalasi pishiq bo'ladi.

Ma'murjon QIYOMOV,
O'zbekiston jurnalistlari ijodiy uyushmasi a'zosi

Bolaga huquqiy tarbiyani kim beradi?

□ Bolaning ilk tasavvurlari oilada shakllanar ekan, huquqiy tarbiyani to'g'ri olib borish zarur: "bu mumkin", "bu mumkin emas", "bu o'rtog'imniki", "bu bog'chamniki", "zo'rvonlik, urushqoqlik yaxshi emas", "yolg'on gapirish yomon".

Bu borada, afsuski, hamma ota-onalar ham tarbiyani to'g'ri olib bormoqda, deya olmaymiz. Bolaga "zo'ri" bo'lish, haqini bironvga bermaslik, o'z "men"ini birinchi o'ringa qo'yish, manfaati yo'lida o'zgalar bilan hisoblashib o'tirmaslik kabi illatlarni singdirib qo'yayotganlar ham oz emas. Bu jamiyatda huquqbuzarliklarni ko'paytirayotgan omillardandir.

Huquqiy tarbiya mezonlaridan biri mas'uliyat va majburiyatni his etishdir. Mas'uliyat odamning har bir amaliy faoliyati mahsulini to'liq tasavvur etgan holda uning o'zi va o'zgalar uchun qanday naf keltirishini anglay olish qobiliyatidir. Mas'uliyatni his qilgan inson ishiga vijdonan yondashadi, oqibatini oldindan tasavvur qila oladi, natija uchun bor imkoniyati, salohiyati va aql-idrokini ishga soladi. Ammo, tadqiqotlarga ko'ra, qariyb 80 foiz kishilar mas'uliyatni faqat boshqalarga yuklar, o'z hayotida bo'lgan o'zgarishlarga, voqea-hodisalariga o'ta-onasi, oilasi, yaqinlari, tashqi

muhitni sababchi deb hisoblar ekan. Bu ko'proq o'smirlar hissasiga to'g'ri keladi. Masalaning yana bir tomoni borki, amerikalik olim D.Rotter tadqiqotlariga ko'ra, mas'uliyatni ortig'i bilan qabul qiladigan kishilarda asabiylik, doimiy xavotir, jaholat kabilar kuzatilar ekan.

Majburiyatni his etish bu huquqiy bilimlarni, o'zlashtirgan huquqiy tarbiyani hayotda, amaliyotda qo'llay olish bo'lib, konstitutsiyaviy, fuqarolik va kerak bo'lsa, odamiylik burchlarini ado etishni bildiradi, chunki har qanday huquqiy savodsizlik yoki huquqbuzarlik zahirida ko'p hollarda axloqsizlik yotadi. Demak, huquqiy tarbiya ma'naviyat va mafkura tushunchalari bilan uzviy aloqador. Majburiyatlarga rioya etish bu o'z haq-huquqini berib qo'yishmas, bu vatan tinchligi va osoyishtaligi, barqaror taraqqiyot va yuksalishga, oila va yaqinlar ishonchiga erishish hamdir.

Huquqiy tarbiyani yoshlarga singdirishning keyingi vositasi, albatta,

ta'lim-tarbiya maskanlari hisoblanadi. O'quvchilar ta'lim maskanlarining ichki tartib-qoidalariga rioya qilishi, belgilangan vazifalarni vijdonan bajarishi, o'quv qurollaridan tartib bilan foydalanishi, o'zgalarning huquqlarini, sha'ni, qadr-qimmatini hurmat qilishi lozim. Dastlabki yillarda o'quvchilarda bunday ko'nikma hosil bo'lganday ko'rinsa-da, 6-, 7-, 8-sinfarga kelganda bola tarbiyasida jiddiy o'zgarishlar yaqqol ko'zga tashlanadi. Nafaqat tengdoshlariga, balki o'qituvchilarga nisbatan ham qo'pol, murosasiz munosabatda bo'la boshlaydi. Bunday o'quvchilarning oilasi bilan mustahkam hamkorlik o'rnatib birgalikda bola tarbiyasidagi nuqsonlarni bartaraf etishga kirishish maqsadga muvofiq, tarbiyasi o'ta og'ir bolalar bilan voyaga yetmaganlar ishlari bo'yicha komissiya hamda profilaktika nozirlari uzviy bog'liqlikda ishlashi shart. Buyuk donishmand Yusuf Xos Xojib ta'limotlarida ham huquqiy tarbiya masalasida qimmatli fikrlar keltirilgan: "Xizmat qilish uchun, avvalo, qonun-qoida va tartib-nizomni bilish zarur, xizmat qilish yo'l-yo'riqlari, aytmish-demishlari to'g'ri bo'lishi kerak... Tartib-nizom o'rgatuvchi, xalq bilan aralashib

sinab biluvchi kishi juda yaxshi".

Maktablarda, kollej va litseylarda, oliy o'quv yurtlarida huquqiy tarbiya huquqiy bilimlarni berish orqali amalga oshiriladi. Huquqiy tarbiya va huquqiy ta'lim o'zaro bog'liq hamda uzluksiz jarayondir. 2019-yil 9-yanvarda "Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish milliy dasturi" qabul qilindi. Dastur doirasida O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan ta'lim-tarbiya maskanlari, mahalla, tashkilot va muassasalar, keng xalq ommasi orasida huquqiy ong va madaniyatni yuksaltirish bo'yicha turli ma'naviyat-ma'rifiy tadbirlar, tashkiliy-huquqiy ishlar amalga oshirilib kelinmoqda.

Mamlakat qonunlariga bepisand munosabatda bo'lish, o'z majburiyatlarini bajarmaslik, o'zgalarning huquqlari bilan hisoblashmaslik huquqiy savodsizlik belgilari bo'lib, vatanimiz taraqqiyotiga salbiy ta'siri juda yuqori. Huquqiy tarbiya bilan shug'ullanish har bir ota-ona, pedagog, umuman mana shu yurt kishisining burchi sanaladi. Bu millat kelajagi, yurt farovonligi, osoyishtalik va tinchlik masalasidir.

Mohidil BOZOROVA,
Namangan shahridagi 43-maktabning huquq fani o'qituvchisi

36 yillik sadoqatli muallim

30–40 yil pedagogika sohasida ishlab, davralarda nomingni ustoz deb eslashmasa, jamiyatimiz uchun loaqal ikki nafar shogird tayyorlab berolmasang — bu katta fojia. Lekin shunday ustozlar bor, go'yo o'qituvchilik uchun tug'ilgandek.

Nafisa Ro'zimova Qo'shko'pir tumanidagi ta'lim rus tilida olib boriluvchi 1-maktabda 36 yildan buyon o'zbek tili va adabiyoti fani o'qituvchisi sifatida faoliyat yuritmoqda. Oliygo'zni tamomlagach unga rus maktabiga ishga yo'llanma berishdi. To'g'ri, ustoz dastlabki yillari qiynaldi. Chunki rus maktabida dars berish o'zbek qizi uchun qiyin edi. Ustozi O'razali O'razboyev va boshqa hamkasblarining yordami bilan qiyinchiliklarni yengdi. Rus tilini puxta o'rgandi. Bora-bora ish tajribasi oshib katta minbarlarda nomi tilga olinadigan bo'ldi.

Nafisa Ro'zimovaning ota-onasi O'g'iljon opa va Boymurod aka farzandlarining o'qishiga alohida e'tibor qaratdi. Oilaning kattasi Nafisa institutga kiringach, singillarini ham oliy ma'lumotli qilishga yaqindan ko'maklashdi. Singillari Sanobar rus tilidan, Mavjuda

huquq fanidan, Nargiza esa boshlang'ich ta'limda dars bermoqda.

O'quvchilari qatorasiga tuman, viloyat va respublika fan olimpiadalari yaxshi natijalarni qayd etdi. 2002-yili jonkuyar muallima "Xalq maorifi a'lochisi" ko'krak nishoni bilan taqdirlandi. Elyorbek Boymurodov o'zbek tili va adabiyoti fanidan viloyat olimpiadasi g'olibi, Husniya Jumaniyozova "Mangulik jamoli" ko'rik-tanlovi g'olibi, Mardon Sobirov "Badiiy adabiyotlar o'qish oyligi" ko'rik-tanlovi g'olibi, Nodira Avazboyeva "Odam savdosiga qarshi" insholar ko'rik-tanlovi g'olibi. Bunday muvaffaqiyatlar ro'yxatini uzoq davom ettirish mumkin.

Qolaversa, ustozning o'zi ham qanday tadbirda ishtirok etmasin, doimo zafar bilan qaytadi. Masalan, 2016-

yili "O'zbek tili darslarida milliylik" mavzusidagi metodik tavsiyasi viloyat miqyosida so'ng respublika bo'yab ommalashtirishga tavsiya etildi. 2017-yil Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti T.N.Qori Niyoziy nomidagi O'zbekiston pedagogika fanlari ilmiy tadqiqot instituti voyaga yetmaganlar orasida jinoyatchilik va huquqbuzarlikka moyil o'quvchilarni aniqlash va bartaraf etish: Muammo va yechimlar mavzusidagi I-respublika ilmiy-amaliy anjumanida "Voyaga yetmagan o'quvchi yoshlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi" mavzusidagi ma'ruzasi bilan ishtirok etdi.

Bundan tashqari, 2017-yil oktabr oyida Samarqand shahrida bo'lib o'tgan Uzlusiz ta'lim tizimida filologiya fanlarini mazmunan modernizatsiyalash hamda o'qitish sifat samaradorligiga erishish texnologiyalari mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasida "Ona tili va adabiyot darslarida o'quvchilarni imlo savodxonligini o'stirish usullari" mavzusidagi ma'ruzasi bilan ham qatnashdi.

— Ustoz Nafisa opa Ro'zimova va maktabimiz faxri. U bilan haqli

ravishda faxrlanamiz. Opa bugun ko'plarga ustoz. Maktabimizni tuman va viloyat reytingini yuqori bo'lishida ustoz va uning shogirdlarining hissasiz salmoqli, — deydi maktab direktori Furqat Avezov.

Bugun fidoyi ustoz ko'ksini "Do'stlik" ordeni bezab turibdi. Nafisa Ro'zimova turmush o'rtog'i Erkin Aliyev bilan birgalikda oilasida farzandlarini kamolga yetkazish, ularni oliy ma'lumotli qilish va hayotda o'z o'rni topishi uchun astoydil harakat qildi. Katta o'g'li Mahmudjon kardiolog vrach, Maqsudbek "Inter Karavan" Rossiya O'zbekiston qo'shma korxonasi hisobchi, qizi Anamoy ingliz tili muallimasi, qolgan farzandlari ham ota-onasi izidan borishga astoydil harakat qilmoqda.

Ha, ishlangan Nafisa Ro'zimovadek ishlamoq kerak! Zero, kelajak avlod ta'lim-tarbiyasida ana shunday ustozlarning fidokorona mehnatlari, bilim va tajribalari har on yo'lchi yulduzdek yo'llarimizni charog'on qilib boraveradi.

Zilola O'RAZMETOVA,
Qo'shko'pir tuman xalq ta'limi bo'limi
ona tili, adabiyot, o'zbek va qardosh
tillar metodisti

Elda aziz

"O'qituvchining xatosi qimmatga tushishi mumkin"

"O'qituvchilik — mas'uliyat demakdir. Boshlang'ich sinf muallimasi bo'lish esa ko'proq mas'uliyat. Senga jovdirab turgan jajji bolajonlarning barchasi e'tiboringga, shirin so'zing, odilligingga muhtojligini his qilishing kerak. Yo'qsa, ularning nozik qalbiga ozor yetkazishing, o'qishga bo'lgan intilishiga zarba berib qo'yishing mumkin".

Kosonsoy tumanidagi 24-maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi Mastura Yodgorova 30 yillik ish faoliyatini mobaynida o'z kasbiga mana shunday katta mas'uliyat hissi bilan qarab kelmoqda. O'zining aytishicha, ustozlik sha'niga nisbatan bunday ehtiyotkorlik unga otasidan o'tgan.

— Ilk ustozim dadam bo'ladi, — deydi Mastura Yodgorova. — U kishi matematika o'qituvchisi bo'lganlar. Oilada 9 farzandning yettinchisiman. Esimni taniganimdan boshlab hisob ilmidan saboq olganmiz. Hech esimdan chiqmaydi, 3-sinfda o'qiyotganimda dadam "Katta bo'lganingda kim bo'lasan?", deb savol berganida, men "shifokor bo'lsam-u, kasalni tuzata olmasam-chi, chevar bo'laymi... yo'q qimmat matoni buzib qirqsam egasiga qanday to'layman. Muxbir

bo'laman... ee televizorda gapirayotib adashib qolsam hamma kuladi... Yaxshisi o'qituvchi bo'laman", dedim. O'zimcha o'qituvchilik hammasidan oson deb o'yladim. Ammo dadamning javobi meni hayratga soldi: "O'qituvchi bo'lish oson deb o'yladingizmi yoki o'qituvchi xato qilsa bo'laveradi, deysizmi? Yo'q, aksincha, qizim. O'qituvchi qilgan xato siz sanab o'tgan xatolarning hammasidan qimmatga tushadi. Chunki u millat ertasi bo'lgan yosh avlod bilan shug'ullanadi. Noto'g'ri tarbiya bersa ham, yaxshi ta'lim berolmasa ham, ana boringki, shaxsiy hayotda boshqalarga o'rnak bo'lolmasa ham uning xatolari kimlarningdir ertasini barbot qilishi mumkin".

Mana shunday o'g'itlar bilan ulg'aygan Mastura Yodgorovada o'qituvchilikka nisbatan kuchli intilish, qiziqish o'sib borardi. Shu ishtiyoq

bilan o'z kasbini qattiq hurmat qiladigan, o'quvchilar ta'lim-tarbiyasini hayotining eng oliy vazifasiga aylantirgan ustoz vujudga keldi.

— Ish faoliyatimni mustaqillikning ilk kunlaridan boshlaganman. Dadajonimning birinchi aytgan so'zlari hamon qulog'im ostida jaranglaydi: "Qizimxon, esingizda bo'lsin, hech qachon bolani kamsit-mang, "sen odam bo'lmasan" demang!" 31 yillik ish faoliyatimda turli qiyinchiliklar ham bo'ldi, lekin biror marta kasbimni tashlashni o'ylamaganman. Hozirda hayotning barcha jabhalarida shogirdlarim faoliyat yuritishyapti. Ularni ko'rib quvonaman va faxrlanaman. O'quvchilarimning farzandlarini ham o'qityapman. Ular nabira-o'quvchilarim.

Raqobat bor joyda inson o'z ustida ko'proq ishlaydi. Shu bois, qahramonimiz o'zini hamisha turli tanlovlarda si-

nab ko'rishdan chekinmaydi. Har yili "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovida qatnashib, yaxshi natijani qo'lga kiritib keladi. O'tgan yili ham Xalq ta'limi vazirligi tomonidan o'tkazilgan Ustoz – 2020 tanlovida ishtirok etgan 13 000 nafar ishtirokchi orasidan saralangan 150 nafarlik mahoratli pedagoglar safidan o'rin olib, XTVning Tashakkurnomasi bilan taqdirlandi.

— Mastura maktabimizning faxri. Uning o'quvchilari 4-sinfni bitirayotgan chog'ida o'qituvchilar tomonidan talash

bo'ladi, — deydi maktabning matematika fani o'qituvchisi Bashorat Jabborqulova. — Chunki u ta'lim bergan bolalar o'ta harakatchan, bilimga tashna, tartib-intizomli bo'lishadi. O'quvchilarida bunday sifatlarini shakllantirish uchun Mastura ular bilan tinimsiz ishlaydi. Interfaol metodlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, kitobxonlik bellashuvlari vositasida o'g'il-qizlarning bilim olishga bo'lgan ishtiyoqini oshirib boradi, Mastura yangilikka intiluvchan, tashabbuskorlikda barcha o'qituvchilarga o'rnak bo'luvchi ustoz. Biror ishga qo'l urdimi oxiriga yetkazmay qo'ymaydi. Unga havas qilib kelajakda o'qituvchilikni tanlagan o'quvchilari juda ko'p. Mana hozirda maktabimizda uning 20 nafardan ortiq shogirdlari o'zi bilan bir safda yosh avlodga ta'lim-tarbiya berib kelmoqda. Shogirdlar Mastura Yodgorovadan hamisha kasbiga bo'lgan sadoqat, har qanday mashaqqatli vaziyatga yo'l topish sirlarini, muallim shaxsi qanday bo'lishi kerakligini o'rganadilar.

Zilola MADATOVA

Nega folklarga qiziqish susayib bormoqda?

Alla aytmagan ona, alla eshitmagan bola bo'lmasa kerak dunyoda. Alla qo'shiqlari momolarimiz, onalarimiz tomonidan ijro etilsa-da, bolalar folklorining asosi hisoblanadi. Folklor inson ma'naviyatining yuksalishida beqiyos o'rin tutadi. Bu jarayon bola dunyoga kelishidanoq boshlanadi. Momolarimiz, onalarimiz aytgan allalar, erkalamalar, aytilmalar, topishmoqlar, tez aytishlar, ertak va qo'shiqlar bolaning tili, dunyoqarashining shakllanishida asosiy omil sanaladi. Ammo keyingi paytlarda o'quvchilarning folklarga qiziqishi yo'qolib boryapti. So'zlarimga, balki, e'tiroz bildirarsiz. Lekin shu sohada ishlab yurib o'zimiz guvohi bo'lyapmiz-ku.

Avvallari qaysi soha vakili bo'lishidan qat'i nazar hamma ishdan uyga qaytgandan so'ng biroz kitob varaqlab hordiq chiqarar edi. Bugungi kunda shu an'ana yo'qolib bormoqda. Zamon rivojlanib, axborot texnologiyalari barq urayotgan bir vaqtda kutubxonalarga ham bormay, uyda o'tirib istalgan kitobni topib o'qish imkoniyatiga ega bo'latirib foydalanmaslik, ma'naviy tanazzulning bo'sag'asiga oyoq qo'yish bilan barobardir. Xo'sh, nima uchun biz kitobdan yiroqlashyapmiz? Buning asosiy sababi nima? Vaqt yo'qligini bahona qiluvchilar bebaho vaqtlarini ijtimoiy tarmoqlarda tarqalayotgan rost-yolg'on xabarlar og'ushidan chiqib ketolmayotgani, turli o'yinlar o'ynab umrlarining betakror onlarini havoga uchirayotgani vaqtini aybdor qila olmasligimizdan darak emasmi? Kitob o'qishga vaqt topaman degan odam bugungi kunda ham kitob o'qib o'z ma'naviy dunyoqarashini boyitib yuribdi.

Bolani kitobga, xalq qahramonlariga bo'lgan qiziqishi, avvalo, oilada shakllanishi kerak. Hamon yodimda, momolarimiz o'g'il bolalarni "Rustami dostonim, Alpomishim, Go'ro'g'lining avlodi, Boysari biyim" kabi erkalamalar so'zlar bilan erkalashar, qizlarni esa "Oy-barchinim, Qaldirg'och oyim, Xolbekayi bek qizim..." deb ishga solishar edi. Bugungi kunda momolarimiz, onalarimiz tomonidan xalq og'zaki ijodi namunalar bo'lmish alla qo'shiqlari, erkalamalarning deyarli aytilmay qo'yilgani ham xalq dostonlariga qiziqish darajasining pasayishida asosiy omil sanaladi. Sababi bola "Alpomish kim, Rustam-chi? Mahallamizdagi Rustam bo'lganida Rustami dostonim demasdilar-ku" deb o'ylaydi va katta bo'lib bu dostonni qo'lga olganida Rustam kim va u qanday inson ekanligini bilish uchun ham asarni katta qiziqish bilan o'qiydi. Buni o'z hayotimda tajriba ham qilib ko'rdim. O'g'lim dunyoga kelganida

*Alpomishning avlodi,
Mard o'zbekning polvoni,
Or-nomusi, sha'nini,
Himoyachi, qalqoni,
Uxlab qolgin alla-yo,*

Pahlavonim mani-yo deb alla aytdim. O'g'lim hammasidan ham shu allani yoqtirdi. 4 yoshga to'lganida: "Oyi Alpomish kim? Meni Alpomishning avlodi deysiz-ku. Katta bobomning ismlari Alpomishmi?", deb so'ray boshladi. Men esa "Alpomish" so'zining ma'nosi-ni, u "Alpomish" dostonining qahramoni ekani, vataniga, oilasiga sodiq inson bo'lganini yaxshilab tushuntirib berdim. Mana hozir 6 yoshga to'lib men Alpomishdek kuchliman, vatanimni himoya qilaman, hech kim meni yengolmaydi,

deb yuradi. Bir kuni "Alpomish" dostonini o'qib o'tirsam, qanday kitob o'qiyapsiz menga ham o'qib bering dedi. Asarni o'qib bersam tushunmasligi tabiiy. Shu bois, o'zimni kelgan joyimdan o'qib borayotgandek tutib, kitobni varaqlay-varaqlay qisqacha mazmunini bolalarcha sodda tilda so'zlab berdim. Endi har kuni Alpomishni aytib bering, deb holi-jonimga qo'ymaydi. Ertak qilib aytib deydi. Boz ustiga bugun "Alpomish nima ish qildi, o'midan turib, qo'l-yuzini yuvib, ota-onasiga salom berib, nonushta qilib bo'lganidan so'ng men bilan dars tayyorlasin, aytib, oyjon" deb Alpomishni o'ziga do'st ham qilib olibdi. Bu gapim bilan demoqchimanki, bola oilada shakllanadi, maktabda rivojlanadi. Onalarimizdan farzandlariga alla aytib uxlatishlarini iltimos qilib qolar edim.

Bolaning kitobxonlik salohiyati shakllanib, rivojlanishida, balki faqatgina ona tili va adabiyot fani ustozlarini aybdor qilarsiz. Yo'q, qars ikki ko'ldan chiqadi. Yuqorida aytib o'tganimgdek, bolaga kichikligida topishmoq, ertak, tez aytish kitoblarini hadya qilgan ota-onalarimiz katta yoshdagi bolalarga xalq dostonlari kitoblarini olib berishga ishtiyoqmand emasligi, o'zleri ham bola bilan kitob o'qib, birga mushohada qilmasligi, bolaga xalq dostonlari qahramonlari kabi epcil, abjir, sadoqatli, irodasi mustahkam bo'lishni nasihat qilmayotgani, eng ayanchlisi, bugungi kunga kelib o'z mehr-muhabbati bilan alla aytmayotgan yosh onalarimizning kundan-kunga ko'payib borayotgani bir taraf bo'lsa, xalq dostonlarini oddiy bir hikoyadek qabul qilib, uning mag'zini yosh avlodga ochib bera olmayotgan ayrim ustozlarimiz ikkinchi tarafdir. So'zimiz og'ir botayotgan bo'lsa, mashaqqatli va qutlug' kasb egalari bilan ham qaytmas. Ammo haqiqatdan ko'z yumib, vijdonimiz oldida yuzimiz qora bo'lishining nima keragi bor.

Hamon yodimda, O'zbekiston Milliy universiteti o'zbek filologiyasi fakultetida o'qib yurgan vaqtlarim folklorshunoslik fanidan filologiya fanlari nomzodi, dotsent Omonulla Madayev saboq berar, domlaning "Alpomish" dostoniga bo'lgan mehr-muhabbati meni doim hayratga solar edi. Ustoz bu dostonni qayta-qayta o'qishni maslahat berardi. "Har safar o'qishingda yangi ma'nolar kashf qilasan. Bu doston — xalqimiz madaniyatining qaynar bulog'i" deb kulib qo'yardi. U kishi, hatto "Alpomish"ni o'qimagan talabaga baho ham qo'ymasdi. Shu paytlarda domlan baho olish uchun asarni o'qib, deyarli hech narsa tushunmaganman.

Oradan yillar o'tdi. Maktabda ishlab yurganimga shahar miqyosida o'tkazilgan

katta bir seminarga ustoz tashrif buyurdi. Quloqlarim ostida domlaning yana o'sha gaplari jarangladi: "Bu doston xalqimiz madaniyatining qaynar bulog'i...". Seminar yakunida ustozning yoniga borib ko'rishdim. Ko'zlariga razm solarkanman menga "Alpomish"ni o'qib turibsanmi?" degan nazar bilan qaragandek bo'ldi, go'yo. Uyalib ketdim. Axir o'sha baho olish uchun o'qiganim ko'yi qaytib bu kitobni ochmagan edim-da. Uyg'a borib kitobni darhol qo'limga oldim. Mutolaaga kirishar ekanman, go'yo notanish asarni o'qiyotganday bo'ldim. Ustoz Omonulla Madayev aytganidek yangi olam, yangi ma'nolar kashfiyoti meni domiga tortar edi. Shundan beri bu asarni tez-tez o'qib turaman. Har safar o'qiganimga ustoz bilan g'oyibona suhbatlashib, kashf qilgan yangi ma'nolarimni mushohada qilaman. Bugungi kunda dostonlarga qiziqish kamayib ketganining asosiy sabablaridan yana biri ustoz Omonulla Madayevdek xalq og'zaki ijodi namunalarini qadrlaydigan ustozlarning ozligi bo'lsa ajab emas.

Keling, birgina "Alpomish" dostoni voqealari ostida biz bolaga nimalar bera olishimiz mumkinligini ko'rib chiqamiz. Bu asar 9-sinf "Adabiyot" darsligida taqdim etilgan. O'quvchilar xalq og'zaki ijodi va "Alpomish" dostoni haqidagi dastlabki ma'lumotlar bilan tanishib bo'lganidan so'ng dostonidan berilgan qisqa, lekin unga qiziqish uyg'ota oladigan darajada mukammal tanlangan parcha bilan tanishib chiqadilar. Shu o'rinda biz darslikda berilgan "Alpomish" dostonidan olingan parchani hikoya qilib bera qolmay, o'zbek xalq qahramonlik dostonlari ham asrlar davomida yaratilgani, bunday dostonlarning qadimiy ildizlari saklar, massagetlar, so'g'diylar, xorazmiylarga mansub afsona va rivoyatlariga borib taqalsa-da, ularning kattagina qismi o'zbeklarning yagona xalq sifatida shakllanishida asos bo'lgan urug' va qabilalarda patriarxal urug'chilik munosabatlarining yemirishi va ilk feodal tuzumning yuzaga kela boshlagan davrlarda yaratilgani haqida ma'lumot bersak, bolani dostoniga ipsiz bog'lab qo'ya olamiz. Sababi o'z tarixiga qiziqmagan bolaning o'zi yo'q. Shu bois ham gapni tarixdan boshlagan maqsadga muvofiq nazarimda. Bu doston o'quvchilarimizda ona xalqi va vataniga muhabbat uyg'otish bilan bir qatorda, insonparvar, sadoqat qalqonini qo'lidan qo'ymas, mard, jasur, or-nomusi uchun aziz jonini ham fido qilguvchi inson sifatida shakllanishida asosiy poydevor vazifasini o'taydi.

Dostonning xususiy ma'nosi, unda bayon etilgan o'zbek millatiga xos eng yuksak ma'naviy-axloqiy sifatlar, ayni vaqtda, millatdoshlarimizdagi cheklanganlik va ojizliklar buyuk mahorat bilan tasvirlangani, albatta, o'quvchi qalbiga o'qituvchi mahorati bilan yetib bora oladigan zarchashma deb bilaman. Bu asar shunchaki bir doston emas, balki xalqimizning ma'naviy olami va ruhiy dunyosini ko'rsatuvchi bir ko'zgu ekanligini hisobga olgan holda adabiyot fani o'qituvchisi ko'proq dostonidan berilgan parcha matniga emas, uning tahliliga e'tibor qaratsa, nur ustiga nur bo'lar edi.

Bundan tashqari, zamonaviy pedagog o'quvchilarni qiziqitirish usullarini o'ylab topishi va har bir darsga yangilik bilan

kirib borishi kerak. Buning uchun, albatta, musobaqa usullaridan foydalanish keng samara beradi. Bunda "Qiziqarli savollar" usuli ham ancha qo'l keladi. O'qituvchi darslikda dostonidan berilgan parcha bilan chegaralanmasdan, asarning to'liq nashridan qiziqarli 5 ta yoki 7 ta savol tuzib ketladi. Bu savollar voqealarning ketma-ketligiga asoslangan bo'lishi va dostonning turli o'rinlaridan tanlab olinishi zarur.

Yana o'quvchini kitobxon o'quvchi ruhida tarbiyalashning bir nechta usullari mavjud. Bulardan biri "Men davom ettiramman" usulidir. Bu usulni amalga oshirish uchun avval asarning to'liq nashrini o'qib kelish topshiriladi. So'ng asarni o'qib bo'lgan o'quvchilar davraga taklif etiladi. Asar voqealarini bir o'quvchi so'zlashni boshlaydi. Kelgan joyidan ikkinchi o'quvchi davom ettirishi kerak bo'ladi. Bellashuv shu tariqa davom etadi. Kim voqealarni davom ettira olmasa, musobaqani tark etadi. Bellashuvni so'nggi daqiqalargacha davom ettirgan ishtirokchi g'olib deb topiladi va albatta rag'batlantiriladi. Qolgan o'quvchilar esa kuzatuvchi vazifasini o'taydi. Bu usul nafaqat kitobxon o'quvchini tarbiyalashda yordam beradi, balki sinfdagi asarni o'qishga ishtiyok bildirmagan o'quvchilarning ham asar mazmunini bilan tanishtirishga yordam beradi.

Biz maktab darsliklarida berilgan barcha dostonlarni tahliliy talqinini o'quvchilarga yetkazib bera oladigan ustoz maqomiga erishishni oldimizga maqsad qilib qo'yishimiz va shu maqsadimizga yetishimiz xalqimiz oldidagi asosiy burchimizni ado etishimizning kafolatidir. Buning uchun albatta juda ko'p izlanishimiz, o'rni kelganda baxshichilik maktablarida tahsil olishimiz talab etiladi. Xalq baxshichilik maktablari qoshida darsliklarda berilgan dostonlar va ularning matnidan keltirilgan ayni parchalarni audio va video talqinlarini yaratish imkoniyati bor. Darslarda dostonlarimiz ayni baxshichilik maktablari asosida an'anaviy baxshichilik ohanglari bilan ziynatlanishi bola qalbida milliy madaniyatimiz manziliga olib boruvchi mustahkam ko'priklarni bajarani oladi deb o'ylayman. Men bu taklifni "O'zbekiston tarixi" telekanali orqali taqdim etilgan "Tarixiy savol" ko'rsatuvining "Baxshichilik san'atini tadqiq va targ'ib etish masalalari" mavzusiga bag'ishlangan 2019-yil 24-sentabrda efirga uzatilgan sonida ham aytib o'tgan edim. Lekin hanuz baxshilardan biror yangilik bo'lmadi. Yosh avlod tarbiyasida aslo befarqlik qilmaslik kerak. Zero, tarbiya masalasi millat masalasidir. Ko'hna tarixga ega millatimiz kelajak ravnaqi uchun barchamiz birdek mas'ulmiz.

Unutmazligimiz kerakki, bizning vijdonimiz oldidagi vazifamiz o'zimizni "daho" sanab bola umriga zomin bo'lib, pana-panada yurib maosh olish emas, madaniyat o'chog'ida qaynab, umrimiz va jonimizni fido etib, iymonli, vatanparvar, insonparvar va xalqparvar kelajakni tarbiyalashdan iborat.

Nargiza UMURZOQOVA,
Toshkent tumanidagi
5-maktabning ona tili va adabiyot
fani o'qituvchisi

Hayot falsafasi

Ozod Sharafiddinov o'rtamiyona sevolmasdi...

Akademik Matyoqub Qo'shjonov shunday eslaydi: "Ming to'qqiz yuz ellik beshinchi yilning aprel oyi. Maksim Gorkiy nomidagi jahon adabiyoti ilmiy-tadqiqot instituti. Moskvaning yetakchi adabiyotshunos olimlari institut zaliga yig'ilgan. Minbarda yoshi endigina 26 ga to'lgan, o'rta bo'lyi, xipcha gavdali, qoraparang, qirg'iy burun yigit. U "Ikkinchi jahon urushi yillarida o'zbek dostonchiligi" mavzusida nomzodlik dissertatsiyasining mazmuni xususida ma'ruza qilayapti... U yigit endilikda taniqli adabiyotshunos, munaqqid, professor Ozod Sharafiddinov edi"...

Inson ismiga monand bo'ladi deganlaricha bor. Ozod Sharafiddinov XX asr o'zbek adabiyotida chinakamiga o'z shaxsi, dunyoqarashi, e'tiqodi, iste'dodi, imkoniyatlari ozodligini bir butunlikda namoyon etish asosida ushbu ta'birning haqqoniy ekanini isbotlab berdi. U mashaqqatlar yukini yelkasida og'rinmay tutgan, tan og'riqlari ijodi-yu aqlini xira tortirishiga yo'l qo'ymagan, hamisha hammaga fikran, ma'nau, aqlan va jasorat jihatidan ibrat bo'lgan arbob edi.

Munaqqid ijod qilgan davrda o'zbek adabiyotida jahon adabiyoti tabllariga javob bera oladigan ko'plab betakror asarlar yaratildi. Shunda Ozod Sharafiddinovning "Iste'dod — xalq mulki" degan iborasi mag'rur jarangladi. Ijod ahlining yutuqlaridan quvongan munaqqid ularning har bir yaxshi asarini kitobxon ahliga yaqinlashtirdi, olmos kabi jilokor va serqirra, kamchiliklardan xoli bo'lishini ta'min etdi. Shuningdek, ijodkor nazarda tutmagan jihatlarni kashf qildi, xalq farzandlarini adabiyotni tushunishga o'rgatdi.

Abdulla Qahhor suhbatlarining birida Ozod Sharafiddinovni tilga olib: "Shunday yozmoq kerakki, nosufurush sening kitobing sahifasiga nos o'rab sotgan bo'lsa, uyida uni ochib, matniga ko'zi tushgan odam: "Iye, bu Ozodning gaplari-ku", deya sahifani ehtiyot qilib, olib qo'ysin".

Bu haq gapni qadrlay bilgan O. Sharafid-

dinov esa ustozining fikriga javoban "... bunday mukammal yozmoq uchun, bu darajada barkamol san'at namunasi yaratmoq uchun ijodkor Abdulla Qahhordek mehnatkash bo'lmog'i lozim. Bu esa hammaga ham nasib qilavermaydi. Faqat o'z Vatani jon dilidan yaxshi ko'rgan, o'z xalqini har tomonlama barkamol ko'rishni istagan, ko'ksida istiqlol yo'lqini barq urib turgan san'atkorina bu baxtga musharraf bo'ladi", deb qayd etgan edi.

Ozod Sharafiddinovning alohida chop etilgan asarlarining o'zi 28 ta, vaqtli matbuotdagi maqola va suhbatlari 385 ta. "Zamon. Qalb. Poeziya", "Yalovbardorlar", "Iste'dod jilolari", "Birinchi mo'jiza", "Adabiyot — hayot darsligi", "Cho'iponni anglash", "Ijodni anglash baxti", "Dovondagi o'ylar" kabi o'nlab adabiy-tanqidiy risolalari chop etildi. To'plamlardagi maqolalar, kirish so'zlari, so'zboshi va so'ngso'zlar 50 dan ziyod, tarjima asarlari esa 150 taga yaqin.

Xususan, adabiyotimizga beqiyos xazina bo'lib qo'shilgan "Cho'ipon" asarining eng qimmatli tomoni adabiyotning butun ijod yo'li izchil tarzda qamrab olinganligida, ya'ni Cho'iponning nasri, lirikasi, dramaturgiyasi hamda adabiy-tanqidiy qarashlari to'g'risida ilk bor yaxlit haqqoniy ma'lumot berilganligidir. Qahramonning ijodiy yo'lini yoritgan ekan, munaqqid Cho'iponning zaifgina nasriy mashqlaridan buyuk shoir darajasiga ko'tarilishida-

gi tadrijiy rivojini o'quvchi ko'z o'ngida yaqqol gavdalantiradi.

Darhaqiqat, "Fikr g'oyibdan hosil bo'lmaydi. Fikr bilimning hosilasi"dir. O. Sharafiddinov butun umri davomida shu fikriga amal qildi, vaqt topdi deguncha o'z ustida ishladi, tinmay ijod qildi.

O'zi ta'kidlaganidek "hech qachon jo'ngina formulaga tushadigan yuzaki odam bo'lmadi", haqiqiy ijodkor bo'la oldi, tinimsiz mehnatlari samarasi o'laroq o'zbek tanqidchiligining yirik namoyandasi aylandi.

Ozod Sharafiddinov she'riyatga o'ziga xos mezonlar bilan yondashgan. Bu mezonlarning birinchisi va olim asarlarining asl mohiyatini aks ettiradigan haqiqatparastlikdir. Buni professor Begali Qosimov quyidagicha baholagan edi: "Tabiat unga (Ozod Sharafiddinovga) adabiyotni nozik his qilish va munosib baholash salohiyatini hamda uni ro'y-rost aytish jasoratini berdi. Uning ijodda o'rtamiyonalikka, "ko'lmak davralar"ga toqati yo'q edi... Lekin hamisha ijodi va faoliyati "qilichning dami"da kechdi. Chunki u o'rtamiyona yashay olmasdi, o'rtamiyona seva olmasdi. Ayrimlardek ko'nglidagini yashira olmasdi. Dilidagi tilida edi".

"Har qanday she'r poeziya bo'lavermaydi", — deb yozadi olim. — "Agar poeziyaning mohiyati vazn va turoqlardan, qofiya va alliteratsiyalardagina iborat bo'lganda, ma'lum bir ma'noni ma'lum bir ohangda ifodalashdan nariga o'tmaganda, dunyoda shoirlikdan osonroq ish bo'lmas edi. Agar shunday bo'lsa, o'rtacha savodi bor, esi butun har qanday odamni bir haftada o'qitib, binoyidek shoir qilish mumkin bo'lardi. Unga hatto chiroyli o'xshatishlar, aniq sifatlashlar, original metaforalar topish yo'lini ham o'rgatib qo'ysa bo'lardi. Holbuki, bunday emas.

Poeziya gazetaning informatsiya janridan farq qiladi. Shoirlik inson faoliyatining eng qiyin, murakkab tomonlaridan biridir. Shoir degan odam o'tkir fikr yuritish qo-

biyatiga, shoirlik talantiga ega bo'lishi lozim. Talant bo'lmasa, har qancha uringan bilan chinakam poeziya namunalarini yaratib bo'lmaydi".

Bugungi kunda o'zbek adabiyotining o'ziga xos ko'zguisiga aylangan "Jahon adabiyoti" jurnalining ibtidosi 1998-yilga to'g'ri keladi. Ozod Sharafiddinov bu jurnalni oyoqqa turg'azdi, dunyo adabiyotidagi ibratli asarlarni tarjima qildirdi. Mashhur yozuvchi Paulo Koeloning asarlari 117 davlatda chop etilib, millionlab insonlar o'qishga muayassar bo'lib turgan bir paytda nega o'zbek kitobxonlari bundan bebahra qolishi kerak deb, bu asarni shaxsan o'zi tarjima qilishga kirishgan. Arbob sa'y-harakatlari evaziga P. Koeloning "Alkimyogar", "Beshinchi tog'" asarlari o'zbek kitobxonlari e'tiboriga havola etilgan.

Olim o'zining 70 yillik yubileyida so'zga chiqib, "Olohdan yana menga 10 yil umr berishni iltijo qilaman", degan ekan. Bu bilan o'z oldiga ulkan maqsadlar qo'ygan va shu maqsad sari intilayotgani, buning uchun ko'proq vaqt kerakligini nazarda tutgan. Munaqqid 10 yil shunchaki yashashni emas, balki XXI asr yangi o'zbek adabiyoti va milliy adabiy tafakkurining rivojlanishiga hissa qo'shishni maqsad qilganiga shubha yo'q.

Bugunga kelib zamon, davr o'zgardi. Adabiyotga qarash ham o'zgardi. Ko'pgina ijodkorlarning sho'ro davrida yaratgan asarlari endilikda, adabiy tamoyillarga to'g'ri kelmay, o'qishga ham yaroqsiz bo'lib qoldi. Ammo Ozod Sharafiddinovning aksariyat maqola va kitoblari bugungi kunda ham o'z kuchini yo'qotgan emas. Masalan: "Birinchi mo'jiza" kitobidagi G'afur G'ulom, Abdulla Qahhor, Asqad Muxtor, Odil Yoqubov ijodi haqidagi portretlari bugungi adabiyot uchun ham muhim manbadir.

Cho'ipon haqida fikr yuritilgan asarida munaqqid qahramoniga nisbat bergan fikrlari aynan o'ziga daxldordek go'yo. So'ngso'z o'rinda shu fikrni yodga olamiz: "... biron boshqa janrda ijod qilmaganda ham, tarjimalarining o'ziyoq uning nomini o'zbek adabiyoti tarixining eng mo'tabar joyiga qo'yish uchun kifoya qiladi. Uning tarjimalari o'zbek xalqi madaniyatining rivojiga katta hissa qo'shgan va allaqachon xalqimizning ma'naviy boyligiga aylanib qolgan".

Risolat MAXSUMOVA

Yodnoma

Zulfiqor ruh

XX asr o'zbek she'riyatining zabardast vakili Shavkat Rahmon o'tgan asming 70-yillarida o'zbek she'riyatiga o'tkir bir ovoz, jasur bir hayqiriq o'laroq kirib keldi. Keldi va o'zining mardona ovozi bilan ruhiyati xiralashayotgan davrni bir "turtib" yubordi. Uning she'rlarida buyuk bir dard, ulkan bir armonning bo'yi qad rostlab turadi:

... Yuz ellik yildirki mana shu holat,
hanuz davom etar makkor tijorat,
bilmadim, qayerdan ushbu jaholat,
nega siz bo'lmaysiz sira xijolat,
nega men so'rayman sizdan ijozat?..

Zulm va haqsizlikka, adolatsizlik va riyokorlikka qarshi alanga olgan misralar o'quvchi qalbini ham titratadi, ham cho'g'lantiradi.

Bir yomon, bir uzun, bir ulkan yig'i,
qaysi bir javrning achchiq tortig'i.
Oh, muncha aylanan, muncha to'lg'anan,
ichimda yillarning zanglangan tig'i.

Shoir she'riyatining o'q ildizini ramzlar, tashbehtar, biri ikkinchisini takrorlamaydigan o'tkir so'zlar tashkil etadi. Bu ildiz davming ulkan og'rig'iga aylangan dard-

ning — istiqlolga umid dardining, erksizlik dardining achchiq ko'z yoshlaridan suv ichgan edi...

Surilar bu temir pardalar,
istibdodning tug'lari qular;
mog'or bosgan nursiz qarlardan,
milyon ozod ruhliqlar turar...

Vatan, vatanparvarlik mazmunidagi she'rlarida ham millatning qalb og'rig'i, ko'ngil ko'zini uyg'otishga davo izlab o'rtangan shoimning yovqur ovozi eshitilib turadi go'yo:

Ko'zingizni oching, qo'rqmang,
ziyodan qamashsin, og'risin mayli,
mayliga yashamak bo'lsin qiyinroq,
ko'zi ochiqligi tufayli...

Vatanni yaltiroq so'zlarda tasvirlash muhim emas.

So'zni ming ohangga solib, shaldiroq qofiyalarda kuylash ham vatanparvarlikdan nishon emas. Vatan — to'ra, ichkarida, yurakning tubida bo'lmog'i lozim. Xuddi shoir aytganidek:

Joylashgansan shunchalar chuqur...
O'z tubiga yashirgan yurak.
Senga yetib bormaklik uchun,
Uzun umrim yetmasa kerak...

O'ylashga, mushohada qilishga, tafakkur yuritishga undovchi satrlar. Shoirlikni qismat deb bilgan insonning she'rga ko'chgan tabiati. Buyuk Olohdan tomonidan ato etilgan "so'z" degan ulug' ne'matning uvolini his qilgan, shu ne'matning shukronasi o'laroq, o'ziga Olohdan tomonidan yuklatilgan vazifani halol ado etgan pokiza e'tiqod, mardona, yovqur ruh kam ijodkorga nasib qiladigan iqbol.

Zulfiqor ruh kerak, kerak chin yog'du,
chin ishq yolqinlari bag'rimga to'lsin,
jismimni toblasin faqat chin og'riq,
chechaklar qop-qora bo'lsa-da bo'lsin.
Bag'ri keng Xudoyim kechirib qo'yar,
yiqilsam yetmay ul haqiqatimga,
ko'milsam ko'milay, o'limi go'zal —
jo'mardlar ko'milgan tariqatimga.

Ba'zi ismlar taqdiridan nishon emish: Rahmonning bu suygan bandasi Shavkatli bir umri yashab o'tdi...

Xurshida ATAVULLAYEVA,
Kasbi tumanidagi 14-maktab o'qituvchisi

Asliyotdan tarjima

K. Paustovskiy (1898-1968)

Hikoyaning tug'ilishi

Bu voqea Moskva shahri yaqinida, chekinayotgan qishning so'nggi kunlaridan birida sodir bo'lgan edi. Unda-bunda dalahovlilarning chirog'i yonib turar, ora-sira qor uchqunlari.

Yozuvchi Muravyov vagonning old tarafiga o'tib, tashqi eshikni ochib yubordi va ko'z o'ngida zipillab o'tayotgan qish suratiga ancha vaqt tikilib qoldi. Ehtimol, buni qish ham deb bo'lmas: rutubatli kun, iliq nam shamol shiddat bilan bostirib kelganida eruvchanlik boshlanib daraxt shoxlaridan yerga ilk tomchilar tomchilaydi. Bunday payt o'rmondagi chuqurchalar ustidagi muz qisirlab, tagidagi buloqchalar ohista jildiraydi. Ular o'zi bilan ko'plab pufakchalarni oqizib keladi. Kumush pufakchalar turnaqator chopqillaydi, ba'zan suv tagidagi quvrang xashaklarga ilashib qoladi. Qandaydir ko'kragida pushtirang dog'lari bor kulrang qushcha jilg'a tepasidagi daraxt shoxiga mahkam o'rmashib olib, bir ko'zi bilan o'ynoqlayotgan pufakchalarni kuzatadi, chiyillab, ustidagi qorni silkitadi. Demak, bahor yaqin!

Shunday kunlar bo'ladi, nazarimizda hayot porloq va uyg'un bo'lib tuyuladi. Hozir Muravyov bilan ham shunga o'xshash voqea sodir bo'layotgandi.

"Qadim davrlarda adabiyotchilar kitobxonlarga turli savollar bilan murojaat qilishni yoqtirishardi. Nega zamonaviy yozuvchilar ba'zida bunday muloyim uslubdan foydalanmasliklari kerak?" — o'yladi Muravyov.

Nega, masalan, hikoyani shunday boshlasa bo'lmas ekan:

"Muhtaram o'quvchim, kishini to'satdan va hech bir sababsiz chulg'ab oladigan muqarrar baxt tuyg'usi sizga tanishdir? Siz ko'cha bo'ylab ketyapsiz va shunda yuraginiz yer yuzida ajoyib bir voqea yuz berganiga ishonganingiz tufayli gupillab ura boshlaydi, siz bilan shunday voqea bo'lganmi? Albatta, bo'lgan. Bunaqangi kayfiyatning sababini izlaganmisiz? Dargumon.

Agar baxtni oldindan sezish tuyg'usi sizni aldagan bo'lsa ham, unda shunchalar ko'p kuch borki, u kuch keyinchalik yashashingizga yordam bergan bo'lib chiqadi".

"Inson kayfiyatining samarali biroq ochilmagan qirralarini izlash va topish yozuvchilarning ishi", deb o'yladi Muravyov. Bu ham ijodning bir sohasi".

Mehnat! Butun tevarak-atrof u bilan to'lib toshgan, minglab tonnali yuk poyezdlari sharaqlab o'tyapti. Bu mehnat. Samolyot qorli tekisliklar ustidan guvillab uchmoqda. Bu ham mehnat. Elektr uzatgichlar ulkan quvvatga ega tok kuchini qorong'ilik qo'ynidan olib o'tmoqda va bu ham mehnat.

"Qor bilan qoplangan ko'p millionli mamlakat nima uchun mehnat qilyapti?" — o'yladi Muravyov. Va nihoyat, men o'zim nima boisdan mehnat qilyapman? Yashash uchunmi? Yuksak ma'naviy boyliklar uchunmi? Insonning go'zal, oddiy va oqil bo'lishi uchunmi? Va nihoyat muhabbat hayotimizni sof nafasi bilan to'ldirishi uchunmi? Ha, shuning uchun! Pushkin o'ynoq she'rida so'raganiday:

Kim o'stirdi bu qorda dilbar atirgullarni,

Ayt, kim temir davridan oltin davrni topdi?

— Albatta, biz, — o'zi o'ziga javob berdi Muravyov. Qor vagonga yopirilib, yuziga qo'nib erib ketardi. — Biz bo'lmasak, boshqa kim?"

Muravyov Moskvada nashr etiladigan jurnallardan biriga mehnat mavzusida hikoya yozish topshirig'ini olgan edi. U bu hikoya ustida ko'p ishladi, biroq hech bir natija chiqarolmadi. Chunki mehnatni batafsil tasvirlash insonni chekkaga surib qo'yadi-da. Inson bo'lmaganidan keyin hikoya anchayin zerikarli bo'lib qoladi. Muravyovga hikoyaning qovushmayotganiga sabab Moskvadagi g'ala-g'ovur muhit — telefon qo'ng'iroqlari, turli tashvishlar, mehmondorchilik va majlislar bo'lib tuyuldi.

Xullasi kalam, Muravyovning jahli chiqdi va shahardan jo'nab ketdi. Moskva yaqinidagi posyolkalardan birida do'stining o'z dalahovlisi bor edi. Muravyov dalahovliga ko'chib borib hikoyani tugatmaguncha u yerdagi qolishga qaror qildi. Dalahovlida do'stining uzoq qarindoshlari turishar, lekin Muravyov ularni hech qachon ko'rmagan edi.

Shimoliy vokzalda, Muravyov shahar tashqarisiga jo'na'digan poyezdga chiqish uchun perron bo'ylab ketayotganida yuragi hapqirib ketdi va u endi omadim chopadi, deb o'yladi. Bu omad qanday kelishini tasavvur ham qildi. U buni butun vujudidagi tetiklik, ichki hayajonni jilovlash, atrofdagilarni eslab qolishdagi ziyraklik, bu notanish dalahovliga tezroq yetib olish istagi kabi aniq alomatlar tufayli bilardi. U tezroq osoyishta ishga kirishib, oppoq qog'ozni qo'lga olishini bilardi, mudom xayolida sevimli she'riy satrlar charx urib aylanardi.

"Hayajondan yurak iymonar,

Duk-duk urib sado beradi.

Quroq tushday chopar, izlanar

Va ozodlik gulini teradi".

Muravyov shunday hayajon bilan

qarag'ayzor o'rmonning dalahovlilarga tutash uzun temiryo'l stansiyasida poyezddan tushdi. Stansiyada hech kim ko'rinmasdi. Faqatgina sovuqdan yunglari hurpaygan bir to'da chumchuq yog'och panjaralar ustiga qo'nib olib, poyezdga norozi qiyofada qarab turishardi. Muravyov ularning yonidan o'tayotganida cho'chimadilar ham, hatto yengi bilan turtib yuborishiga sal qoldi. Faqat bir chumchuq Muravyovning tepasida turib nimadandir norozi chiyilladi. "Beadab, meni so'kyapti shekilli, o'yladi Muravyov va burilib chumchuqqa dedi: — O'zingni kim deb o'ylayapsan?" Chumchuq bit ko'zlarini qadab, uning ortidan norozi qarab qoldi.

Dalahovli stansiyadan uch kilometra olisda edi. Muravyov ovloq yo'ldan ketib borardi. Onda-sonda siyrak daraxtlar orasida sayhonliklar ko'zga tashlanar, ularning tepasidagi osmon qizarib turardi. — Nahotki kun botgan bo'lsa? — baland ovozdagi gapirdi Muravyov va bu joyda, shahar tashqarisida o'zi bilan o'zi gaplashayotganini payqab qoldi. Kun tez o'tib borar, yorug'lik shu'lasi deyarli ko'rinmasdi. G'ira-shirada birorta ham quyosh nuri qirov bosgan daraxt shoxlariga tushmas, ularni oppoq nurlari bilan erkalamas, qorga xira soyalar tashlamasdi.

Yo'l jarlik ustidagi yog'och ko'prik tarafga endi. Uning tagidan jilg'aning shildirashi eshitilardi.

— Aha! — o'zi yida yo'q suyundi Muravyov va to'xtadi.

Muz ostidagi suv o'yib ketgan chuqurchada chopqilayotgan loyqa suv, uning tagida toshchalar ko'rinib turardi.

Qishda buncha suvni qayerdan olasan, oshna? — so'radi Muravyov.

Jilg'a javob bermadi, albatta. U ovozinu goh pasaytirib, goh jaranglatib oqishda davom etardi. Suv yaltiroq muz parchalarini bo'lakchalarga bo'lar, bir-biriga to'qnashtirardi.

Muravyov pastga tushib, tayoqcha bilan muz parchalarini sindira boshladi. Jilg'a muz bo'laklarini dumalatganda ko'pik hosil bo'lardi. "Bahorga ozgina yordam ham berish kerak-ku", — o'yladi Muravyov va tirjayib atrofga alangladi. Ustiga ko'k chang'ichlar kostyumini kiygan bir qiz chang'i tayog'ini qorga qadab, ko'prik ustidan unga diqqat bilan qarab turardi.

Muravyov uyaliy ketdi. Bu qiz uni kim deb o'ylayotgan bo'lsa? "Qari tullaq qilig'iga o'laymi?" U bundan boshqa narsani o'ylamaydi ham, albatta. Biroq qiz egildi, shoshilinch chang'isini yechdi va Muravyovga qarab qichqirdi:

— Shoshmang! Yaxshisi muzni chang'i tayoqchasi bilan bo'laklagan ma'qul. Temir uchlari bor. U pastga

chopib tushib, Muravyovga tayoqchasi uzatdi.

Ma'lum bo'lishicha, bu tayoqcha bilan muzni sindirish ancha oson ko'charkan. Ular ikkalasi jim va diqqatni jamlab muzni sindira boshlashdi. Muravyov isib ketib, qo'lqopini yechdi. Qizning to'qima paypog'i ostidan kokillari ko'rinib qoldi. So'ngra qayerdandir quloqchilari dikkeyib turgan bola paydo bo'ldi. U burnini tortib, turtinib-surtinib oyoq ostiga o'rallashayotganida Muravyov uni sezib qoldi.

— Endi yetar! — dedi nihoyat Muravyov va qaddini ko'tardi. Qorong'ilik quyulashdi. "Vaqtning tez o'tishini qarang" — o'yladi Muravyov va qizga qarab kulib yubordi. Qizcha qo'lqopidagi qorni qoyayotgan edi. Bunga javoban qiz boshini ko'tarmasdan jilmaydi.

Jarlikdan o'rmon yo'lga chiqishgach, Muravyov qiz bilan gaplashib ketdi. Sal orqada bolakay o'rallashar, pishillab burnini tortardi.

Ma'lum bo'lishicha, bu qiz Muravyov borayotgan dalahovlida otasi bilan turarkan.

— Demak, siz ekansizda do'stining uzoq qarindoshi, — xursand bo'lib ketdi Muravyov va o'zini tanishtirdi. Qiz kulrang qo'lqopini yechib, Muravyovga qo'lini uzatdi.

— Mening ismim Jenya, — dedi u oddiygina qilib. — Otam ikkalamiz ikki kundan beri sizni kutamiz. Men sizga xalajiq bermayman. Chin so'zim, siz o'ylamang.... Ertaga ta'limning so'nggi kuni. Men Moskvaga institutga jo'nab ketaman. Faqat otam....

— Otangizga nima bo'ldi? — xavotirlanib so'radi Muravyov.

— Umi, botanik va rosa mahmadona, — javob berdi Jenya. — Biroq kecha u bo'lar-bo'lmas gaplar bilan boshingizni qotirmaslikka chin so'z berdi. Bilmadim, so'zida tura oladimi? To'g'risi, tura olish qiyinroq-da...

— Nega bunday deyapsiz? — so'radi Muravyov.

Jenya Muravyov bilan yonma-yon borardi. U chang'isini yelkaga tashlab olib oldinga qarab turardi. Uning ko'zlari va chang'isining silliq keng bukilgan uchlarida xira nur yaltirardi. Muravyov hayron bo'ldi: bu nur qayoqdan chiqdi? Atrofdagi dalalar bo'ylab tun o'z sepinu yo'gan bo'lsa. Keyinchalik Muravyov bu avval o'ylagan qorning aksi emas, balki katta ikki qavatli dalahovlining keng yorug' derazalari aksi ekanligini sezib qoldi. Ular hovliga yaqinlashib qolgan edilar.

— Ha, nega gapirmasdan turolmas ekan? — yana so'radi Muravyov.

— Nima desam ekan... — bo'shshib javob berdi Jenya. — Men, masalan, dengiz kemasi qanday qilib qurilishini yaxshi tushunaman. Yoki tikuvchining barmoqlari orasidan nafis matoning chiqishini. Kitoblar qanday qilib yozilishini esa aslo tushunmayman. Otam ham buni tushunmaydi.

— Ha-a, — gapni cho'zdi Muravyov, — bu to'g'rida yo'lma-yo'l gaplashib bo'lmaydi.

(Davomi keyingi sonida).

Nasriddinov Dadaxon Komiljonovichning 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (fizika) ixtisosligi bo'yicha "Oliy harbiy ta'limda fizika fani mazmunini takomillashtirish (Yong'in xavfsizligi instituti misolida)" mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.04.2021.Ped.82.03 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 4-avgust kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 111720, Toshkent viloyati, Chirchiq shahri, Amir Temur ko'chasi, 104-uy.
Tel/faks: (70) 712-27-55, 712-45-41; e-mail: chdpi-kengash@umail.uz

Shamsiyeva Zulfiya Ilhomjon qizining 14.00.01 — Akusherlik va ginekologiya ixtisosligi bo'yicha "Semizlik kuzatilgan homilador ayollarda homiladorlik va tug'ruqni olib borish taktikasini ishlab chiqish (tibbiyot fanlari)" mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Respublika ixtisoslashtirilgan akusherlik va ginekologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.04/05.06.2020.Tib.114.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 5-avgust kuni soat 14:00dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100124, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek tumani,
Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 132-"a" uy.
Tel/faks: (71) 262-41-99; e-mail: obs-gyn@mail.ru

Mirzayeva Nodira Abduxamidovnaning 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (biologiya) ixtisosligi bo'yicha "Tabalalarda ekologik kompetentlikni rivojlantirish tizimini takomillashtirish metodikasi" mavzusidagi falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.04.2021.Ped.82.03 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 4-avgust kuni soat 12:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 111720, Toshkent viloyati, Chirchiq shahri, Amir Temur ko'chasi, 104-uy.
Tel/faks: (70) 712-27-55, 712-45-41; e-mail: chdpi-kengash@umail.uz

Norbo'tayev Xo'shboq Bobonazarovichning 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (biologiya) ixtisosligi bo'yicha "Maktab o'quvchilarida ekologik tafakkurni tabiiy fanlararo sinxron va asinxron aloqadorlikda rivojlantirish metodikasi (biologiya, kimyo, fizika o'quv fanlari misolida)" mavzusidagi (Pedagogika fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi Termiz davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.03.30.12.2019.T.78.01 raqamli ilmiy kengash asosidagi bir martalik ilmiy kengashning 2021-yil 3-avgust kuni soat 14:00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 190111, Termiz shahri, Barkamol avlod ko'chasi, 43-uy.
Tel/faks: (76) 221-74-55, 221-71-17; e-mail: termizdu@umail.uz

Babamuratov Bekzod Ergashevichning 02.00.14 — Organik moddalar va ular asosidagi materiallar texnologiyasi (texnika fanlari) ixtisosligi bo'yicha "Mahalliy xomashyolar asosida sellyuloza karbamat olish texnologiyasini ishlab chiqish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Termiz davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.03.30.12.2019.T.78.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 4-avgust kuni soat 10:00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 190111, Termiz shahri, Barkamol avlod ko'chasi, 43-uy.
Tel/faks: (76) 221-74-55, 221-71-17; e-mail: termizdu@umail.uz

Mullayev Dilshod Axmatovichning 03.00.09 — Umumiy genetika (biologiya fanlari) ixtisosligi bo'yicha "O'zbekiston bug'doy dalalarida tarqalgan zang zamburug'larini populyatsion strukturasi o'rganish" mavzusidagi (biologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, Genetika va o'simliklar eksperimental biologiyasi instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.02/30.12.2019.V.53.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 5-avgust kuni soat 14:00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100208, Toshkent viloyati, Qibray tumani, Yuqori-Yuz ko'chasi.
Tel/faks: (71) 264-22-30, 264-79-85, 264-23-90; e-mail: igebr@akademy.uz
e-xat: genetika.uz

Raviyjon Abdullayevaning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Nemis-o'zbek adabiy aloqalarining shakllanishi, taraqqiyot bosqichlari va ilmiy asoslari" (adabiy aloqa, tarjima va ta'sir masalalari) mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.12.2019.Fil/Ped.27.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 5-avgust kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100138, Toshkent shahri, Uchtepa tumani,
Kichik halqa yo'li ko'chasi, 21-"a" uy.
Tel/faks: (71) 230-12-91, 230-12-92; e-mail: uzswlu_info@mail.ru

Pirnazarov G'ulomjon Nurboboyevichning 13.00.01 — Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha "Talaba-yoshlarning huquqiy madaniyatini oshirishning zamonaviy texnologiyalari (oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimi misolida)" mavzusidagi falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.03/30.01.2020.Ped.02.06 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 9-avgust kuni soat 10.00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Atayeva Nilufar Saliyevnaning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Ingliz va o'zbek tillarida bank-moliya terminlarining leksik-semantik xususiyatlari" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.12.2019.Fil/Ped.27.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 5-avgust kuni soat 13:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100138, Toshkent shahri, Uchtepa tumani,
Kichik halqa yo'li ko'chasi, 21-"a" uy.
Tel/faks: (71) 230-12-91, 230-12-92; e-mail: uzswlu_info@mail.ru

Sidorova Irina Petrovnaning 04.00.06 — Geofizika. Foydali qazilmalarni qidirishning geofizik usullari ixtisosligi bo'yicha "O'zbekiston ma'danli mintaqalari litosferasining tuzilishi xususiyatlari" mavzusidagi (geologiya-mineralogiya fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi Seysmologiya instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.02/30.12.2019.GM/FM.97.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 10-avgust kuni soat 10.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100128, Toshkent shahri, Zulfiyaxonim ko'chasi, 3-uy.
Tel/faks: (71) 241-51-70, 241-74-98; e-mail: seismologiya@mail.ru

Gulnoza Toshmurod qizi Amonovaning 10.00.06 — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "Ijtimoiy-siyosiy leksikaning lingvokulturologik aspekti (ingliz, rus va o'zbek tillari misolida)" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.12.2019.Fil/Ped.27.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 6-avgust kuni 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100138, Toshkent shahri, Uchtepa tumani,
Kichik halqa yo'li ko'chasi, 21-"a" uy.
Tel/faks: (71) 230-12-91, (71) 230-12-92; e-mail: uzswlu_info@mail.ru

Aziza Komilovna Axmedovaning 10.00.06. — Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha "XX asr amerika va o'zbek realizm romanlarida ideal qahramon obrazi (Sinkler Luvisning "Erosmit" va Pirimkul Qodirovning "Uch ildiz" asarlari misolida)" mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.12.2019.Fil/Ped.27.01 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 6-avgust kuni 13:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100138, Toshkent shahri, Uchtepa tumani,
Kichik halqa yo'li ko'chasi, 21-"a" uy.
Tel/faks: (71) 230-12-91, 230-12-92; e-mail: uzswlu_info@mail.ru

Hojiyeva Zulfiya O'ktamovnaning 13.00.01 — Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha "Didaktik tizimni modellashtirish orqali o'qituvchi va o'quvchi munosabatlarini insonparvarlashtirish (boshlang'ich sinf misolida)" mavzusidagi falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.03/30.01.2020.Ped.02.06 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 9-avgust kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Suyarov Akram Musayevichning 13.00.01 — Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha "Oliy ta'lim muassasalarida laboratoriya va amaliy mashg'ulotlarni tashkil etishni multimedial texnologiyalar asosida takomillashtirish" mavzusidagi falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.03/30.01.2020.Ped.02.06 raqamli ilmiy kengashning 2021-yil 10-avgust kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Toshkent davlat yuridik universiteti huzuridagi akademik litsey tomonidan Davlat attestatsiya komissiyasining 2017-yil 15-iyundagi qaroriga binoan Aliqulov Abror Akmal o'g'liga berilgan L № 314834 raqamli DIPLOM va uning ilovasi yo'qolgani sababli

BEKOR QILINADI.

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat universiteti jamoasi o'zining yarim asrdan ko'proq mehnat faoliyatini yoshlar ta'lim-tarbiyasiga bag'ishlagan us-toz, pedagog, texnika fanlari doktori, professor

Shavkat MIRKOMILOVning

vafot etganligi munosabati bilan oila a'zolariga chuqur ta'ziya izhor etadi.

Asr bilan tenglashayotgan "Ma'rifat"im!

Xalq ziyolilari nashri... "Madaniy inqilob", "O'qituvchilar gazetasi" va o'ttiz yildan buyon "Ma'rifat" nomi bilan millionlab shogird tayyorlagan, tom ma'noda, ustoz deya e'tirof etishga haqli bo'lganimiz, sevimli gazetam xususida so'z aytmoqchiman-u, qalbimni hayajon chulg'ab olganidan fikrlarim tizginini qo'ldan boy bergandekman: go'yo qo'lmda mikrofon ushlab sahnada turibman...

O'ylab qaragam, gazetani mustaqil o'qiy boshlaganimda beshinchi sinf o'quvchisi edim. Yashash manzirimiz respublikamizning chekka hududlaridan biri bo'lishiga qaramasdan muallim-onam uchun poytaxtdan tashrif buyuradigan gazetani o'qisam-da, uqmasam ham varaqlab chiqish uchun pochta xonining kelishini kutardim. Muallim-onajonim gazetani mutolaa qilish bilan cheklanmasdi. Qalin daftariga gazetadan nimalarnidir ko'chirib ham borardi. Dars stolining ustida gazeta taxlami alohida o'rin olgandi. O'qituvchi bo'lishimga, bir tomondan, onamning kasbiga havas qilganim sabab bo'lgan bo'lsa, boshqa tomondan bolalarcha xayolimda o'qituvchi bo'lishim uchun hamma narsa tayyor edi-da: huv anavi dars stolining ustidagi gazeta-jurnal taxlamlari, kitob javoni liq to'la kitoblar... shularni o'qiyman-u, onamga o'xshab eng yaxshi muallim bo'laman!

Orzularim maqsadimga aylandi. Qarangki, maqsadim sari odimlar ekanman, ravon yo'lga tushib olishimga ham "Ma'rifat"im ustozlik qildi. Hozirgi repetitor vazifasini bajargan desam ham mubolag'a qilmagan bo'laman. Birinchi test savollari bilan "Ma'rifat" tanishtirgan.

Birinchi marta 2016-yili "Til va adabiyot ta'limi" jurnalining avgust sonida metodik-tavsiyaviy mazmundagi maqolam nashr etilgandi. So'ng 30-sentabr kuni onam haqida "Onamga o'xshagim keladi" mavzusida yozgan bitiklarim gazeta sahifasidan joy oldi. Quvonchim cheksiz, ayniqsa, onajonim juda ham xursand bo'lganda! Katta dovondan o'tgandek his qilganman o'zimni. Shundan keyin ketma-ket maqola yuborishga jur'at topganman. Maqolalarimning gazeta-jurnalda nashr etilishi doimo ma'naviy kuch bag'ishlaydi...

(Yana bir gapni aytmasam bo'lmas. Lekin bu quloqqa aytiladigan edi-da, ha, mayli. Tahririyatga yuborgan maqolalarim gazeta va jurnalda bosilgach, o'zim yuborgan "original" nusxasi bilan solishtirdim. Ko'p va xo'b xato qilganimni ko'rib har bir jumlaning tahlil qilib chiqardim. Tan olmasdan ilojim ham yo'q: bu nashrlar meni qaytadan o'qitdi, o'rgatdi! Hamon o'qityapti, o'rgatayapti...).

Bugungi kasbiy faoliyatimda "Ma'rifat" o'zining qimmatli o'rni ega nashrlardan biridir. Bunga juda ko'p asoslarim bor: gazeta orqali ta'lim-tarbiyaga oid "tandirdan yangi uzilgan" ma'lumotlar, metodik yordam, tizimga oid tahliliy maqolalar — barcha-barchasi uzluksiz malaka oshirib borishimda eng birinchi ko'makchi. Ayniqsa, respublikamiz bo'ylab fidoyi, tajribali, mahoratli ustozlar bilan tajriba almashish kasbiy hayotda bir xillikdan yiroq bo'lishga undaydi.

Bilasizmi, hamkasb, gazetamizda ("gazetamiz" deyishga haqliman-a, axir o'qituvchiman) maqolalarim chiqib boshlagach, kasbiy faoliyatimda ham ijobiy o'zgarishlar sezilarli darajada ro'y bera boshladi. Birinchi navbatda, tinimsiz izlanishga undadi. Buning natijasida, darslarimga yangidan yangi ta'lim texnologiyalarini olib kirishni istadim. Tanlovlarda ishtirok etishimda o'rgananlarim va o'rganayotganlarim katta yordam beryapti. Tayanch maktab treneri kabi mas'uliyatli vazifaning yuklatilishi ham ta'lim nashrlarining ishonchi, e'tibori hamda qo'llab-quvvatlashi ortidan deb o'ylayman.

Chunki ta'lim-tarbiya tizimida olib borilayotgan islohotlarni amalga oshirishdagi kichik-kichik mehnatlarimiz yuksak baholandi. Masalan, birinchi marta "Asar tilini o'rganamiz" metodik-tavsiyaviy mazmundagi maqolam tufayli mavsumiy tanlovda g'olib bo'ldim. O'z navbatida, g'oliblik navbatdagi tanlovlarda dadillik bilan ishtirok etishga yo'l ochdi. Va yuqori natijalar nasib etdi. Xalq ta'limi vazirligi tomonidan taqdim etilgan "Xalq ta'limi a'lochisi" ko'krak nishoniga sazovor bo'lishimda ta'lim nashrlarining hisssasi cheksiz! Bundan tashqari, o'quvchilarim "Ma'rifat" kitobxonini tanlovining faol ishtirokchilari bo'lish qatorida badiiy kitoblarga mehr qo'ydi. Mutolaa sirlarini o'rgandi. O'zingizdan ham shogirdlaringiz yutug'ini ko'rish yanada totli ekan. Ana shunday zavqni ulashgan, shogirdlarimga ham ustozlik qilayotgan "Ma'rifat" gazetasi haqida har qancha so'zlasam oz. Bir so'z bilan aytganda, ustozlikning fidoyilikka, mahoratlilikka yo'g'rilgan nozik sirlaridan "Ma'rifat"ning mahorat maktabida voqif bo'ldim!

"Ma'rifat"im, o'z gazetaxonimga ega bo'lgan kuningning 90 yilligida bir mushtariyig, shogirding sifatida yana bir so'rovimni qabul qilgin:

Xalq ta'limi ravnaqi yo'lida ko'p asrlar ziyolilar hammaslari bo'lg'in. Onamni topib boraningdek, men bilan hamnafas bo'lg'aningdek, xalq farzandiga ta'lim-tarbiya berayotgan har bir o'qituvchining uyiga, maktabiga kirib borgin.

Dildor NURMUHAMMEDOVA,
Termiz shahridagi
23-maktab o'qituvchisi

Millat ziyolilari gazetasi "Ma'rifat" jamoasining nufuzli "Oltin qalam" XV milliy mukofotining matbuot yo'nalishida joriy yilgi g'olibi deb tan olinishi hammamizning ko'nglimizni ko'tardi, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlarni deyarli bir xil e'tirof: "mukofot egasiga berilibdi", "munosib tanlov", "tirishqoq muharrir mehnatining natijasi bu", "chin mehnatning munosib rag'bat", "Oltin qalam" haqiqiy sohiblariga berilibdi", "haqiqat g'alaba qilibdi", xullas, "munosibsiz...", "loyiq nashr..." kabi olqishlar larzaga keltirdi.

Millat ziyolilari ma'rifati, ma'naviyati ko'zgusi

Gazetaning mehnatkash va sabotli bosh muharriri, taniqli ijodkor, xalqparvar, millatparvar ziyoli, hamisha hozirjavob bo'lgan Husan Karvonli bu e'tiroflarga minnatdorchilik bildirishga ulgur olmay qoldi va "Facebook" ijtimoiy tarmog'idagi sahifasida barchaga umumiy qilib bitta post qoldirdi: "Ma'rifat" — bugun yoki kecha paydo bo'lgan gazeta emas! 90 yillik tarixga ega, o'ziga xos brendga aylangan gazeta! Necha-necha yosh ijodkorlarga ijodiy laboratoriya vazifasini o'tagan gazeta! "Oltin qalam" muborak bo'lsin, muhtaram ziyolilar, do'stlar, bizni qo'llab-quvvatlagan birodarlar!

Ha, "Ma'rifat" chindan ham bugun yoki kecha paydo bo'lgan gazeta emas. Hozir uning tarixi haqida gapirib o'tirmayman, ammo salkam bir asr davomida millat ziyolilari, o'qituvchilari, ma'rifatparvarlari uchun asosiy minbar hisoblangan ushbu gazeta va uning jamoasi bosib o'tgan sharaffi yo'l har qancha e'tirofga arziydi. U nafaqat necha-necha yosh ijodkorlarga ijodiy laboratoriya vazifasini o'tadi, yana yosh muallim va murabbiylar uchun katta mahorat maktabi vazifasini o'tadi, necha-necha yosh olimlarni ilmiy jamoatchilikka tanitdi.

Esimda, 2013-yili gazetaning 76-sonida "Uzluksiz ta'limda ona tiliga doir bilimlar uzviyligi" nomli maqolam bosildi. Oradan hech qancha vaqt o'tmay "Ma'rifat" gazetasida ushbu maqolam uchun pul mukofoti berilishi, gazetaning faxriy yorlig'i bilan taqdirlanganim haqida e'lon bosildi. Mukofot emas, mening shu kichkina ishim "Ma'rifat"dek matbuotning eng oldi nashri tomonidan e'tirof etilishi menga katta

quvonch bag'ishladi. Shundan keyin milliy til, milliy yozuv, ona tili ta'limi muammolariga bag'ishlangan bir qancha maqolalarim gazetada bosildi. "Ma'rifat" va uning jonkuyar, tinib-tinchimas jamoasi bilan hamkorligimiz mustahkamlana bordi. Jamoadagi ijodiy muhit, Mahmud Sa'diydek taniqli jurnalist, Bahodir Jovliyev, Husan Nishonov, Furqat Alimardon kabi qalami o'tkir ijodkorlar bilan yaqindan tanishdim. Gazetada bosilgan maqolalarim meni Respublika ta'lim markazidagi ona tili ta'limi bo'yicha mas'ul taniqli metodistlar, "Ona tili" darsligi mualliflari, tilshunos olimlar, xususan, Xalq ta'limi a'lochisi Sharofat Toshmirzayeva, samarqandlik ona tili ta'limi jonkuyari, fidoyi ustoz Shodiyor To'rayev (Oллоh rahmat qilsin) va sohaning bir qancha taniqli vakillari bilan bog'ladi. Ochig'i, ich-ichimdan shunday muhitda, shunday taniqli gazetada ishlashni orzu qilganman.

Bugungi kunda gazeta millat ziyolilari gazetasi sifatida, haqiqatan ham, brendga aylandi. "Ma'rifat" men uchun katta maktab, yuksak minbar, ilmiy va pedagogik qarashlarimni muhokamadan, aprobatsiyadan o'tkazadigan maydon vazifasini o'tadi. Shonli va sharaffi 90 yillik to'yini nishonlayotgan millat ziyolilari ma'rifati, ma'naviyati ko'zgusi sevimli "Ma'rifat"imni va uning aksariyat bosma nashrlar tanazzulga yuz tutayotgan XXI asrda o'z kasbiga sodiq qolib, tinimsiz izlanayotgan, o'zlar uchun yangi-yangi qirralar ochayotgan jamoasini samimiy qutlayman. Millat uchun ma'rifat ulashish va ziyo tarqatishdan charchamang.

Baharot BAHRIDDINOVA,
Qarshi davlat universiteti "O'zbek tilshunosligi" kafedrasini mudiri,
filologiya fanlari doktori

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

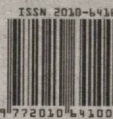
O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
O'zbekiston Ta'lim va fan xodimlari kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan. Indeks: 149, 150, V-4774. Tiraj 7470. Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55;
kotihiyati — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi — (71) 233-42-92 (faks), (71) 233-56-00.

"Ma'rifat" dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqrid qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri, Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy. Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshova, Faxriddin Rahimov.
Navbatchi muharrir: Humoyun Quvondiqov.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.

Gazeta haftaning chorsshanba kuni chiqadi.

"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxonada manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.